

Izhaja ob 4 zjutraj.

Stane mesečno 10— Din
za inozemstvo 20— „

Oglasi po tarifu.

Uredništvo:

Miklošičeva cesta št. 16/L
Telefon št. 72.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko.

Upravišтво:

Ljubljana, Prešernova
ul. št. 54. Telef. št. 36.

Podružnice:

Maribor, Barvarska ulica
št. 1. Tel. št. 22.
Celje, Aleksandr. cesta.Račun pri pošti, čekov.
zavodu št. 11.842.Današnja številka «Jutra» obsega osem
strani in stane 1 Din.

Ljubljana, 5. septembra.

Po sijajni skupščini našega učiteljskega na Bledu se vrši te dni kongres jugoslovanskih srednješolskih profesorjev v Ljubljani. Naše mesto, ki je nedavno s ponosom zrló triumf resne sokolske vzgoje, zasidrane na disciplini, vztrajnem delu in plamteči ljubezni do svobodne jugoslovanske države, — naša Ljubljana, ki gleda pravkar impozantne uspehe jugoslovanske obrti in veleindustrije na II. velesojmu, tako krasno zvezane s sadovi naše stare in nove vpadljivo umetnosti, — slovensko duševno, narodno - gospodarsko in politično središče se danes raduje, da lahko prav posebno prišerno pozdravlja v svoji sredi odlične zastopnike jugoslovanske vede, profesorje na naših srednjih šolah. Z veseljem ponosom zremo na vse te zlate in skupščine, ki so s sejmom vred nov dokaz, da se vzpenjamo na vseh poljih z osvobodnimi silami kvišku k idealu moderne prosvete. «Vse za svobodo in napredek!» — to je geslo, ki ga nosijo v svojih dušah naši Sokoli in Sokolice, naši trgovci, obrtniki in industrijci, naši učitelji in profesorji.

«Kdor hoče dobiti vojno, se mora organizirati, začeti s mladino...» Zato treba organizirati bataljone proti vsem neprijateljem kulture in napredka, je dejal na katoliškem shodu v Brežicah g. dr. Anton Korošec. Povedal je istino! Vsi sovražniki reakcionarnega klerikalizma, tega zaveznika in podpiratelja vseh rovarjev proti redu in miru v naši državi, proti ustavi in dinastiji ter proti nujnemu jugoslovanskim tih narodnim plemen, — vsi resnično kulturo in resnični napredek ljubeči narodni polki naj se strnejo v svojem delu in stremiljenju za blagor ljudstva in na srečo Jugoslavije! Zato se veselimo vsake organizacije za kakršnokoli prosvetno delovanje, ker gojimo neomajno vero, da je resnična kultura najuspešnejši pobijalec klerikalizma, umske in gospodarske zaostalosti, nerada ter nezadovoljstva v naši državi.

Kakor naši ljudski učitelji smatrajo tudi jugoslovanski profesorji šolo za državno institucijo, ki ima služiti interesom celokupnega naroda. Srednja šola podaja mladini ne le solidno znanstveno in estetsko podlago za najvišje študije po univerzah, tehnikah in akademijah, nego ustvarja iz dozorajočih mladine tudi značajne in v resnem delu disciplinirane moške in žene, ki sta jim blagor naroda in sreča države prvi cilj!

Malone vsi naši dosednji uspehi na narodnem in prosvetnem polju so neposredni ali posredni sad neumorne trudoljubivosti in strokovne usposobljenosti naših učiteljev in profesorjev. Da je naš slovenski del jugoslovanskega naroda tako uspešno prestopil stoletno germansko robstvo, da smo Jugoslavlani v celoti danes v zvezi s svetom italijanskim, madžarskim in turškim nasilstvom v svoji prosveti na tako dostojni višini, je neumrljiva zasluga našega ljudsko- in srednješolskega učiteljstva.

Danes smo svobodni v svobodni in nujednjeni domovini. Vsi okovi, ki so vezali značaj, vest in voljo prvih naših prosvetnih delavcev, so odpadli. Poslej bodo zato uspehi tem lažji in večji. Uvajajo se v šolstvu najmodernejše reforme, in se odražajo učni redi, učne metode in učna sredstva po predlogih našega učiteljstva. Ne več proti nje-govi volji! Zelimó le še, da se mu končno uredi pravilno in pravilno službeni prejemki. Ko bodo naši učitelji in profesorji vseh vrst svobodni tudi krušnih skrbí, vzcvete naše šolstvo do popolnosti. Te si želi jugoslovanski, čudovito nadarjeni narod, predvsem pa si je žele jugoslovanski roditelji in vsi tudi po naravi resnično poklicni vzgojitelji. «Quem Dii oderunt magistrum fecerunt!» — ne velja več; toda zgodi se mora do neke. Učitelj in profesor naj bosta usposobljena, da prinašata lahko v šolo jasno, veselo dušo ter zavest, da živita svobodno vеди in pouku.

Nihče ne zahteva, da postani šola agitacijsko strankarsko središče in da se uvede v šoli politična špijonaža; zahtevati pa moramo, da se vеди in delaj državni učitelj ali profesor, kakor se mora vesti in mora delati vsak državni uradnik, ki je prišel zvestobo državi! Kdor dela drugače, je verolomec in izdajalec ter ne zasluži nikakega pardona. Mi vsi, ki ljubimo z rekami krvi odkupljeno svobodo, si želimo po naših šolah prosvete, ki je slovenska, hrvatska in srbska, torej

Razkroj grške armade v Mali Aziji

TURKI NAPREDUJEJO DALJE. — GRŠKI VRHOVNI POVELJNIK ODPOKLICAN. — VARNOSTNE ODREDBE VELESIL.

Carigrad, 5. septembra. (Izv.) Najnovše vojno poročilo generalnega štaba angorske republike pravi: Turške čete so zasedle Bruso. Grki se umikajo v smeri Salila proti severu. Tudi v drugih odsekih se nadaljuje prodiranje turških čet z velikim uspehom, ker je razsulo v grških vrstah popolno.

London, 5. septembra. (Izv.) Angleški državljani iz Smirne so se vkrcali na angleške ladje, ki se nahajajo v pristanišču in nameravajo tamkaj počakati razvoja nadaljnjih dogodkov. Grške čete so popolnoma demoralizirane.

Pariz, 5. septembra. (Izv.) Danes je prispela v Smirno francoska oklopnica «Ernest Renan».

Atene, 5. septembra. (Izv.) Grška vlada je odpoklicala dosedanjega vrhovnega poveljnika grških čet v Mali Aziji, generala Hadži Amestija in ga nadomestila z generalom Prikupisom. Tudi general Dusanis je odpoklican in imenovan za podnačelnika generalnega štaba.

Za vrhovnega poveljnika grških čet v Mali Aziji je zopet imenovan general Papulos. V Smirni je pričakovati resnih nemirov, ako ne ukrenejo Angleži in

Francozi v kratkem obsežne varnostne korake.

Vznemirjenje v Londonu. — Možnost novih balkanskih konfliktov.

London, 5. septembra. (Izv.) Katastrofa grške armade v Mali Aziji je izzvala v Angliji veliko razburjenje, kajti zmagala Kemalov se smatra kot prvi veliki politični poraz ministrskega predsednika Lloyda Georgea. Politični krogi se bojé, da bo Kemal paša pri mirovnih pogajanjih stavljal sedaj zelo težke pogoje, med drugimi vrnitev Drinopolja Turčiji. Tudi ni izključeno, da bo skušal zaplesti pri urejevanju orientalskega vprašanja v vrtinec še ostale balkanske države, kar bi izzivalo takoj nove težke konflikte. Splošno se presoja položaj kot jako resen; velike nade pa se stavijo na konferenco v Benetkah, ki se je najbrže udeleži tudi Amerika, ker je interesirana na ureditvi orientalskega vprašanja. Kar se tiče grško-turške vojne same, pa se upa, da bodo sovražnosti v kratkem ustavljene, ker se bodo vršila te dni med obojestranskimi delegati pogajanja o premirju in nevtralnici coní.

Kako pripravljajo sovjeti volitve

ARETACIJE PROTIBOLŠEVIŠKIH KANDIDATOV.

Helsingfors, 5. septembra. (Izv.) Deseti vseruski sovjetski kongres je sklican za 20. decembra. Izvrševalni odbor komunistične stranke je pozval vse sekcije, naj se kar najbolj pripravijo za bližajoče se volitve sovjetov; zlasti naj preprečijo vsako protibolševiško agitacijo in takoj poznajo policijski takozvane neodvisne ali nestrankske kandidate. Po poročilih iz Petrograda, Moskve in raznih drugih večjih ruskih mest je

bilo že sedaj aretiranih veliko število intelektualcev, uradnikov in delavcev, ki ne pripadajo nobeni stranki.

(Kaj neki poredko k temu naši komunisti in njihovi zavezniki vseh nian, ki se tako bridko pritožujejo nad dozdevnim barbarstvom in krivičnostjo našega zakona o zaščiti države? Tako bi izgledala svoboda tudi pri nas, če bi nam jo delili gospodje komunisti! Ured.)

Zveze narodov

Ženeva, 5. sept. (Izv.) Na današnji seji Zveze narodov je predsednik Edwards prečital imena načelnikov izvoljenih šestih komisij. Izvolitev podnačelnikov je bila odložena na jutri. Nato je na predlog predsednika pričela razprava o poročilu glede delovanja sveta Zveze narodov in je govoril prvi lord Cecil, ki je naglašal, da se svet Zveze narodov jako temeljito bavi z vsemi vprašanji, ki so mu bila predložena v rešitev.

Jutri bo svet Zveze narodov razpravljal o avstrijskem vprašanju na popoldanski seji, na kateri bo zvezni kancelar dr. Seipel obširno poročal o obupnem gospodarskem položaju avstrijske republike. Dr. Seipel je pred sejo odklonil vsako izjavo napram novinarjem.

INDUSTRIJSKA KRIZA NA ČESKEM.

Praga, 5. septembra. (Izv.) Vzhodnočeška skupina zveze češkoslovaških steklarskih industrijalcev namerava deloma že 9. septembra, deloma pa teden pozneje zapreti vse svoje tovarne, v katerih je zaposlenih nad 1600 delavcev. V papirni industriji v nemških okrajih republike vzdržuje od 55 tvornic samo 17 popoln obrat z 2900 delavci, dočim so v 26 tvornicah delavci zaposleni le po 2 do 5 dni. 12 tvornic s 6000 delavci pa je obrat sploh ustavljen. V čeških in slovaških okrajih položaj ni nič bolj ugoden. Večina tvornic je obrat že močno omejevala.

Praga, 5. septembra. (Izv.) «Cas» poroča, da je v češkoslovaški republiki 163.618 industrijskih delavcev brez posla. 70 odstotkov od teh jih dobiva podporo.

KRONANJE RUMUNSKEGA KRALJA.

Beograd, 5. sept. (Izv.) Kronanje rumunskega kralja se bo vršilo 14. oktobra v Bukarešti. Kakor poroča «Adeverul», se bosta svečanosti udeležila tudi kralj Aleksander in kraljica Marija.

jugoslovanska; želimo si narodne, ljudske šole, ki plemeniti slovensko, hrvatsko in srbsko dušo in srce ter nam utrdi čustvo in zaveest, da smo Jugoslavlani.

S to željo, ki jo delimo z vsemi jugoslovanskimi rodoljubi, pozdravljamo bratske goste iz Srbije in Hrvatske ter želimo kongresu srednješolskih profesorjev v vsakem pogledu najlepših uspehov zanje, za naše šolstvo in za našo skupno domovino.

Italija ratificirala sporazum?

Beograd, 5. sept. (Izv.) Italijanski listi prinašajo vest, da je Italija ratificirala konvencijo med Italijo in Jugoslavijo. Naša vlada o tem še ni prejela oficijelnega potrdila. Znano je, da ima naš poslanik v Rimu Antonijević polnomočje, da za našo vlado podpiše sporazum.

Albanija manifestira za Jugoslavijo

Beograd, 5. sept. (Izv.) Po poročilih iz Tirane se je prva seja albanskega parlamenta razvila v veliko manifestacijo za našo državo. Ko je namreč zunanji minister poročal o obnovitvi diplomatskih odnosov s sosednjimi državami, so se poslanci dvignili in vzklikali: «Živela prijateljska in bratska Jugoslavija!» V informiranih krogih se zatrjuje, da bo albanska vlada podpirala tudi vse težnje Male antante.

TRGOVINSKA POGODBA S POLJSKO.

Beograd, 5. sept. (Izv.) Poljska vlada je sprejela trgovinsko pogodbo, kakor jo je predlagala naša vlada. Pogodba je enaka oni, ki je bila sklenjena s češkoslovaško in Avstrijo. Poljska vlada pričakuje samo še prihoda naših delegatov v Varšavo, nakar bo pogodba takoj podpisana.

ETBIN KRISTAN VSTOPIL V DRŽAVNO SLUŽBO.

Beograd, 5. sept. (Izv.) V današnji seji ministrskega sveta je bil imenovan za izseljeniškega delegata ministrstva socialne politike v Newyorku v činu načelnika I. razreda poslanec Etbin Kristan. V isti seji je bil imenovan za direktorja generalne direkcije posrednih davkov g. Marko Cinič, doslej pomočnik direktorja pravobranilstva.

AFERA JADRANSKE BANKE V TRSTU.

Trst, 5. septembra. (Izv.) Državni pravdnik Gargani, ki vodi preiskavo proti direktorju Jadranske banke Čiri Kamenaroviću in pomagačem zaradi zločinov goljufije (v znanem tržaškem škandalu zaradi 22 milijonov lir), se je obrnil na ministarstvo pravde v Rimu, da preko zunanjega ministarstva zaprosi vlado kraljevine SHS, naj izroči tržaškemu sodišču Kamenarovića in njegove sorkrivo, ki se nahajajo v Jugoslaviji. V svoji vlogi navaja državni pravdnik, da zločin, zaradi katerega prosi za izročitev ni političen, marveč ordinaren delikt iz dobičkarstva.

Finančno-gospodarska posvečevanja vlade

SEJA MINISTRskega SVETA. — POBIJANJE DRAGINJE. — PREHRANA PASIVNIH KRAJEV.

Beograd, 5. septembra. (Izv.) Današnja seja ministrskega sveta je pričela ob 9-30 v predsedništvu vlade. Odsojni so bili ministrski predsednik Pašić in ministra Trifković in Miladinović, dočim sta ministra Pribečević in dr. Krstelj brzojavno naznanila svoj prihod za danes.

Ministrski svet je podpisal najprej ukaze ministrstev pravde in financ, nakar se je vršila specialna razprava o dodatkih za oficirje, ki jih zahteva vojno ministarstvo. Ministrski svet je načeloma privolil v te dodatke, višino pa določi finančno ministarstvo. Vojni minister je zahteval dalje naknadno odobrenje novih kreditov za prehrano vojaštva.

Minister Pucelj je zahteval 2 milijona dinarjev kot izreden kredit za nabavo semen za one kraje, ki so prizadeti od suše, kar je bilo v načelu sprejeto.

Popoldne se je vršila v finančnem ministarstvu pred sejo ministrskega sveta predkonferenca radi nadaljnjih korakov zoper draginjo. Odobren je našt pravilnika zakona o pobijanju draginje.

Istega popoldne se je vršila konferenca radi nadaljne akcije v korist naše valute, ki so se je udeležili finančni minister, minister za socialno politiko in pomočnika obeh ministrov.

Dobre kupčije na ljubljanskem velesojmu

29.000 OBISKOVALCEV.

Ljubljana, 5. sept. Tudi danes, četrti dan velikega sejma, je prinesel poln uspeh. Obisk je bil vkljub neugodnemu vremenu prav številen in živahen. Vhoda je pasiral okrog 9000 obiskovalcev, tako, da je posetilo sejm že okrog 29.000 ljudi.

Kupčija je bila trajno živahna. Še vedno je izredno veliko povpraševanje po izdelkih strojne in elektrotehnične industrije. Razven tega so imeli prav velike sklepe usnjarij, lute, plutovine, dalje papir; tudi tekstilna in mlarska industrija je danes nategnila. Kemična je vstrajala v dosedanjem tempu, sledilo je zlasti vinarstvo, kobrci, ter razne domače obrti. Mnoge tvrdke so že razprodale svoje zaloge in dobile naročila za več mesecev v naprej. Najboljši kupci so letos razdeljeni in na Slovenijo, in na Vojvodino, Srbijo, Bosno in Hrvatsko. Za nočjo je napovedan poleg seljakov prihod 90 trgovcev, obrtnikov in seljakov iz Južne Srbije. Tudi trgovina na drobno se je pričela živahno razvijati. Paviljoni so bili i danes ves dan nabito polni, tudi vse zgradbe na vseleličnem prostoru. Bilo je prav živahno življenje. Vsega skupaj je doslej posetilo

sejem do 30.000 posetnikov, kupčij je bilo v okroglem številu do 70 milijonov dinarjev, posetnikov nekaj manj ko lani, kupčij pa znatno več.

Letno gledališče Ljubljanskega velesajma «Deveta dežela» na vrtu hotela Tivoli. V sredo dne 6. septembra nov spored: 1.) Nova pesmica «brstov Zajcev». 2.) Plesni dramatični prizor «Tango smrti». 3.) «Madame Lulus», mondna pesmica v obrazilih. 4.) «Zeleni zdravnik», kmetski prizor na Ruskem z plesom. 5.) «Gora ni nora», slovenska slika. 6.) «Arlekinada». 7.) «Salome», orientalska zgodba. 8.) «Luna, ona in on». 9.) «Kaj si plešeš Katinjka», muzikalne budalosti. 10.) «Nocoj v taborišču», prizor na pesem Beranžera. 11.) Moderni plesi Edite in Gaillard in tako dalje in tako naprej. — Začetek ob pol 8. uri zvečer. V slučaju slabega vremena se predstave vrše v dvorani hotela Tivoli.

Veliki sejem je danes obiskal v spremstvu enega naših urednikov zastopnik «Vossische Zeitung» iz Berlina, g. glavni urednik dr. Veres.

RAZBOJNIŠKI NAPAD NA VLAK IN POŠTO.

Uvac, 5. septembra. (Izv.) Na postaji Rudo je danes po 12. uri več moških v žandarmerijskih uniformah napadlo orožniško postajo in poštni urad in pokradlo okoli 15.000 Din. Nato so razbojniki zasedli postajo, ustavili tja došli osební vlak in oropali okoli 150 potnikov. Končno so odnesli ugrabljene predmete iz vasi, naložili vse skupaj na vozove in konje in izginili.

Učiteljske resolucije

Na II. pokrajinski skupščini UJU, poverjeništvu Ljubljana, so bile v nedeljo na Bledu sprejete naslednje resolucije:

Učiteljstvo, organizirano v UJU, pokrajina Ljubljana, zavrača resolucije katehetskoga kongresa v Zagrebu z dne 5. in 6. julija t. l. in pripominja sledeče:

1. Šola je državna institucija in ima enotno služiti interesom celokupnega naroda, tako v vzgojnih, kulturnih kakor tudi verskih ozirih. Verska nestrpnost bi ne škodovala samo državi, temveč tudi konfesijam samim.

2. Protisokolska borba je započeta iz političnih oziróv. Najodločeneje protestiramo, da bi se jo zanašalo tudi v šolo.

3. Vsa mladinska društva in šole, ki jih vodijo osebe, pripadajoče po svojem značaju političnim strankam, borečim se proti ustavi in dinastiji, naj se primerno nadzorujejo.

4. Vsakršno nasilje glede konfesionalne vzgoje otrok smatramo za kvarno v moralnem oziru.

5. Šolski zakonl in odredbe naj se izdajajo le sporazumno z UJU. Projektirani šolski zakon še daleč ne odgovarja zahtevam slovenskega učiteljstva.

Da šola odrasla mladina v istini postane koristen ud državne uestroja in ne zabrede v zablode, je potreba primerne nadzorstva. Ožive naj se občinski sirotinski sveti in varuštvena skrbstvena sodišča, ki naj se jim prideli večja množina zastopnikov učiteljstva.

Vsakršno prosvetno delovanje, bodisi osnovano od te ali one stranke, med narodom koristi celokupni državi.

Obžalujemo, da duhovščina učiteljstvu otežkoča izvenšolsko izobraževanje ljudstva.

POSLOPJA ZA OBLASTNO UPRAVO V MARIBORU.

Beograd, 5. sept. (Izv.) Ministrski svet je odobril nakup zgradb v Mariboru, in sicer v Krekovi ulici 8 in Gosposki ulici 40 in 50, za en in pol milijona dinarjev. V teh poslopijih bo nameščena oblastna uprava v Mariboru.

Borza

Zagreb, devize: Dunaj 0.10 — 0.11, Berlin 5.80 — 6.25, Budimpešta 3.80 — 4.25, Bukarešt 70, Milan 345 — 355, London 355 — 359, Newyork 78 — 80, Pariz 615 — 622, Praga 268 — 270, Svica 1500 do 1520. Valute: dolar 73 — 77, avstr. krona 0.11 — 0.115, češke 270, marke 6 do 7.50, lire 340.

Banka za Primorje — Trg. obrtna banka 61 — 62. Brodska banka 72 — 79. Hrvatska eskomptna banka 170 — 173. Jadranska banka 440. Jugoslovanska banka 106 — 107. Ljubljanska kreditna banka 220. Slavonska banka 112 — 112.50. Prastrediona 1150 — 1153. Rečka pučka banka — Slovenska eskomptna banka 177. Srpska banka 152 — 152.50. Eksploatacija drva 120. Dubrov. par. druž. 1300. Goranin — Narodna šumska industrija 103.50. Naščka ind. drva 135. Gutman 320. Slavonska 125 — 128. Union — Ljubljanske strojne tovarne 210. Trboveljske premogokopna družba 320.

Beograd, devize: Dunaj 0.10, Berlin 6.025, Bukarešt 74, Milan 350, London 360, Newyork 80, Pariz 625, Praga 275, Sofija 53.40.

Dunajska borza ni poslovala.

Curih, devize: Berlin 0.36, Newyork 5.23, London 23.49, Pariz 40.85, Milan 22.85, Praga 18.60, Budimpešta 0.22, Zagreb 1.45, Sofija 3, Varšava 0.065, Dunaj 0.0075.

Berlin, devize: Milan 6242.15 — 6267.85, London 6516.80 — 6533.20, Newyork 1423.21 — 1426.70, Pariz 11.136.05 — 11.163.95, Svica 27.215.90 — 27.284.10, Dunaj 1.88 — 1.92, Praga 5118.55 — 5131.45, Budimpešta 62.92 — 63.08, Sofija 843.90 do 846.10.

Srpskim seljacima

Ljubljana, 5. septembra.

Slovenci smo do sedaj poznali srpske seljake v glavnem iz dveh virov: iz knjige »Medju ranjenom srpskom braćom«, koju je napisao nezaboravni dr. Ivan Orazi, koji je za vreme balkanskog rata pohitao u Srbiju, da leči i neguje ranjene srpske junake. Taj odlični Jugosloven opisao je u toj knjigi sve platnje srpskog ratnika, svu njegovu hrabrost, požrtvovanje i ljubav do otadžbine. Drugi izvor, iz kojega smo poznali srpskog seljaka, bio je i austrijski i klerikalni, lažan i mi smo verovali dr. Orazi, toj čestitoj jugoslovenskoj, sokolskoj duši, jer iz njega je govorila ne samo bratska ljubav, već i prava istina.

Ovih dana imamo priliku, da pozdravimo srpske seljake u našoj sredini. Došli su, da vide veliki vašar u Ljubljani, a onda će da podju preko Slovenačke, da upoznaju njene prirodne i kulturne prilike i da na taj način vrste posetu slovenačkim seljacima, koji su prošle godine putovali u Beograd i Srbiju. Posle četiri godine ujedinenja dana nam je prilika, da srpskim seljacima vratimo gostoprimstvo za gostoprimstvo, ljubav za ljubav, vernost za vernost.

Vrlo sretna je namisao voditi medjusobno upoznavanje jugoslovenskih seljastvo, taj glavni element naše države. Čim tesniji i jači će da budu medjusobni odnosi izmedju sva tri plemena, tim pre će oni da rođe zajedničke težnje i ugošće u klici sive predrasude koje, posejane od besvestnih razdirućih sila tu i tamo još postoje. Izmena kulturnih i etičkih vrednosti medju jugoslovenskim seljastvom, položice temeljac budućoj jugoslovenskoj narodnoj privredi. Preko barikada petstogodišnjeg turskog pašavanja nije se mogao razliti talas civilizacije, koji je u devetnajstom veku počeo da preplavljuje Evropu. Ali odmah posle prvih uspeha u borbi za slobodu, mala Srbija je pošla putem kulturnog i pri vrednog napretka, kako bi dostigla tok novoga vremena.

A kroz dugačke vekove turskog ropstva srpska se duša plemenita žrtvom ljubavi do otadžbine i tvrdom verom u slobodu budućih pokolenja. Pesma guslara, simbola zarobljene duše naroda, razlagala se preko Srbije, veličala junake srpske prošlosti, jadovala nad teškim ropstvom i privala bolje, sretnije dane. Ova pesma

postala je najpotpunija tradicija sve duševnosti srpskoga seljaka, njegove nepokolebljive ponositosti i silne nacionalne vesti. Iz tih pesama govori duh srpskog seljaka iz plemena Jugovića, Obilića, Kraljevića Marka, Petra Mrkonjića. U srce svakog Srbina ova je pesma utisnula pečat mučeništva i stvorila najpotpuniju demokratiju srpskog plemena.

Narodna pesma vodila je srpskog seljaka od kosovske pogibe u buntovne hajdučke borbe, zatim pohodu na Bitolj i Bregalnici, ova pesmi nije ga napustila ni u albanskim vrelima, kad je iza srpske vojske barao po napuštenu otadžbinu požar evropskog varvarstva. Krv srpskoga seljaka nakvasila je albansko stenje: Kod Surdulice, Leskovca i Prnjavora trumu kosti hiljadama žrtava ratnog vandalizma. A u prognostu, daleko od otadžbine, srpski je seljak mislio na proročanstvo majke Jugovića: Srpsko pleme poginuti ne će, srpski dvori pusti ostati ne će.

Ojčana vera vodila ga natrag u otadžbinu — na osvetu i pobedi. Srpski seljak pri svome povratku nije našao svoga doma i svojih dragih, ali vratio se u oslobođenu otadžbinu, proširenu do Triglavu i do sinjega mora. To je bilo najlepše zadovoljenje za sve njegove muke i patnje, za sve teške žrtve.

Sa medjusobnim upoznavanjem bit će izravnat danak dubokog poštivanja, što ga Slovenačka duguje srpskom plemenu, u prvome redu srpskom seljaku, i zato će braća iz Srbije na putu kroz Slovenačku naići svagde na otvorena srca.

Pozdravljamo vas, sinovi Sumadije, Mačve i Kosova pri prvom vašem stupanju na slovenačko tlo. U okviru svojih gorskih gorostasa prima vas ova zemlja. A tamo iza Triglava naša je Kalvarija! Iza Karavanka naša je Kosovo! Primorje, Koruška, Jadran!

Sva naša još zarobljena braća moraju da budu oslobođena i ujedine se u slobodnoj otadžbini. Na tome svi treba da radimo; da to postignemo, potrebno je da što pre uredimo naš dom, u kojem će biti jednako zadovoljna sva tri brata.

Dobro nam došli, braćo... osecajte se medju nama kao u svojoj kući, jer ova planinska zemlja jednako je vaša, kao što je naša i vaša pitoma Sumadija!

njenih naših primorskih in koroških rojakov, ki še čakajo odrešenja. Občinstvo je izvajanja govornika ponovno prekinilo z viharimi vzkliki in ploskanjem. Po sprejemu so se gosti podali v Marijanišče, kjer imajo skupna stanovanja.

Danes dopoldne obiščejo srbski seljaki veliki sejem, nakar jih okoliški kmeti odvedejo na svoje domove. Ob 19-30 imajo skupno večerjo v restavraciji »Zvezda«, jutri pa si ogledajo znamenitosti Ljubljane.

Delovanje Zveze narodov

Svet Zveze narodov v Ženevi je zopet pričel zborovati. Da si zamoremo predložiti vse delovanje Zveze narodov, hočemo v nastopnem navesti glavne uspehe prvih dveh zborovanj sveta Zveze narodov. Zveza narodov je razširila svoj delokrog na vse pango gospodarskega, političnega in socialnega razvoja človečanstva.

V preteklih mesecih je Zveza narodov rešila sledeča vprašanja: Internacionalno sodišče v Haagu je pričelo s praktičnim delom ter se v prvi vrsti bavilo z nekaterimi vprašanji o interpretaciji versailleske mirovne pogodbe.

Čisto mednarodno - pravnega značaja je bilo tudi reševanje predloga o reviziji statuta Zveze narodov. Ratifikacija izprememb, sklenjenih na lanskem zasedanju, se še ni izvršila, ker se posamezne države upirajo določbam posameznih paragrafov.

Tretja važna zadeva v mednarodno - pravnem delovanju Zveze narodov je bilo zasedanje mešane komisije za vprašanje razorožitve v mesecu juliju v Parizu. Posebni podkomisiji je poverjena likvidacija svetovnih municij, ki so še ostale po svetovni vojni. Druga podkomisija ima nalogo, izdelati načrt za splošno razorožitev, tretja pa zbira statistične podatke o vseh političnih in socialnih dogodkih, ki tangirajo vprašanje razorožitve.

Higijska komisija Zveze narodov je objavila dotedaj poročila o stanju vprašanja epidemije v vzhodni Evropi. Zveza narodov je poročilo vzela na znanje in sklenila, da se pridruži inicijativi francoske vlade in da bo delala na to, da se skliče mednarodna higijenska konferenca.

Zveza se je tudi bavila z vprašanjem narodnih manjšin v Poljski in Gornji Slezi, priznala francoski mandat nad Sirijo in angleški mandat nad Palestino.

Zveza narodov se je bavila naposled z raznimi humanitarnimi vprašanji, z vprašanjem ruskih beguncov, z gladom v Rusiji itd. Brez dvoma je njeno delovanje eminentnega pomena za konsolidacijo žalostnih razmer, ki so nastale po svetovni vojni.

† Dr. Fran Zupanc

V Ljubljani je včeraj popoldne nenadoma umrl dvorni svetnik in bivši sanitetni referent gospod dr. Fran Zupanc. Kakor navadno je prišel na svojo vsakodnevno zdravniško inspekcijo v pisarno zavarovalnice zoper ne-zgode; nenadoma se je onesvestil in kmalu nato umrl. Poklicani zdravnik dr. Volavšek je mogel le ugotoviti nastop smrti. Zadel ga je kap. Vest o nenadni smrti obče priljubljenega zdravnika in tudi v težkih časih avstrijskega režima zavednega narodnjaka se je hitro razširila po Ljubljani. Pokojnik, vzor očeta, je bil obenem plemenit mož, ki svojega poklica ni razumel drugače kakor dobronik trpečega človeštva. Zato je užival v ubožnih slojih popularnost blagega zdravnika. Vedno odkrito naprednega in demokratičnega moža so spoštovali vsi krogi. Kot izvrsten, skrben in vreden zdravnik, kot objektivni in blag uradni načelnik in kot odkritosrben, značajan mož izredno ljubeznivih družabnih form ostavlja pokojnik za seboj najlepši spomin. Žalujejo obitelji tudi naše pristrčno sožalje!

Politične beležke

✚ Razmere v Južni Srbiji. Gosp. Ljuba Davidović se je pravkar povrnil iz Južne Srbije, katero je prepotoval, da spozna tamošnje upravne prilike, in se je napram uredniku »Pravde« izjavil, da je uprava v Južni Srbiji zelo pomanjkljiva. Vlada mora nemudoma ukreniti najpotrebnejše, da si državna oblast po sposobnih organih zagigura v ondotnih krajih moralno avtoriteto, ki jo je desaviralo nesposobno uradništvo. Pritožbe, ki so bile predložene gosp. Davidoviću, se ne nanašajo samo na varnostne organe, temveč na vse panoge uradništva: niti ekonomski ne delajo pohvalne izjeme; pri sodnijskih oblastih primanjkuje uradnikov, zato je poslovanje v zastoji. Prebivalstvo se posebno pritožuje proti občinskim poglavarstvom in njegovim glavnim faktorjem. O ljudstvu samem se gosp. Davidović izraža, da je blago, delavno in zanesljivo. V mnogih krajih stoji pod prestjo hajduških čet, ki vpadajo preko granice. Ta narod je treba čim prej rešiti zla in imeti bomo v vsakem oziru sposobne državljane, na katere bomo lahko računali ob vsaki priliki.

✚ Avanti Savoy! Italijanski odpravnik poslov v Beogradu Surmonte je protestiral pri zastopniku ministrskega predsednika radi nekega članka v »Beogradskem Dnevniku«, v katerem je rečeno, da en sam naš vojak velja toliko, kot sedem italijanskih vojakov. Z ozirom na to »demaršo« je priobčil »Beogradski Dnevnik« članek pod naslovom »Avanti Savoy! Avanti corraio!« V tem članku opozarja »Beogradski Dnevnik« italijanskega diplomata na razne epizode, ki so se na soški fronti odigrale med italijanskimi in našimi (v avstrijskih uniformah) vojaškimi oddelki, in na podlagi Borovčevega dnevnika ter raznih drugih dokumentov prekljuje svoj trditve, ker sedem italijanskih vojakov je premalo za enega našega, treba jih je vsaj — dvanaest. Kaj stori sedaj gosp. Surmonte? Ali nastane iz tega velika afera, morda kak resen diplomatski konflikt? Italijani ne slišijo radi resnice o Kobaridu in drugih njihovih slavni »zmagah«, posebno neradi jih pa slišijo — od nas.

✚ Naše učiteljstvo ne da klerikalcem mirnega spanja. »Slovenec« se n. pr. silno razburja radi naslednje točke v resoluciji učiteljskega zborovanja na Bledu: »Obžalujemo, da duhovščina otežkoča izvenšolsko izobraževanje ljudstva.« To točko je »Slovenec« priobčil z razprtimi črkami, kar pomeni, da ga je to očitjanje, ki je popolnoma resnično, najbolj razburilo. Na koncu pravi »Slovenec«, da ga je sram, da je izšel tak dokument v slovenskem jeziku. V resnici bi se moral sramovati postopanja duhovščine, ki dela učiteljstvu težkoče pri njegovem izvenšolskem izobraževalnem delu. Tudi ne ugaja »Slovenec« zahteva po primernem nadzorstvu onih mladinskih društev in šol, ki jih vodijo osebe, pripadajoče strankam, borečim se proti ustavi in dinastiji. Žalibog se je klerikalno - boljševiška agitacija preveč razpasla in protiukrepi so neobhodno potrebni.

✚ Ostra kritika. »Naprej« kritizira na vse strani in tudi socialiste si včasih privoščijo, ako se ne vedejo tako, kakor se zdi »Napreju« po socialističnih nazorih pravilno. Mariborskim socialistom odreka »Naprej« razredni ponos, ker je tamošnje delavsko kolearsko društvo najelo vojaško kadetbo za svojo veselico in nekdanji kadetnici. Delavci - kolearski, rdeči okraščeni in z rdečimi zastavami, pred njimi pa — vojaška godba, svirajoč »Hej Slovani!« Strašen prizor in pogled na proletarsko - militaristično zvezo in mariborski buržuji so se na glas smejali pri pogledu tega nenavadnega spreveda. »Naprej« pravi, da se je našlo tudi proletere, ki so se obračali stran... Tudi proti veseljenju nastopa »Naprej« ostro, ker so socialistične organizacije mariborskega okoliša v enem dnevu imele tri veselice. »N pri veseljah se pije alkohol! — Tako očista »Naprej« socialiste v belžki pod naslovom »Nekoliko razrednega ponosa.«

Po svefu

✚ Tajni ruski arhiv. Iz Moskve poročajo, da je ruska sovjetska vlada objavila te dni prvi zvezek diplomatskih dokumentov, ki so bili najdeni v tajnem državnem arhivu. Celokupno delo, ki bo objavljeno v 7-8 zvezkih, se pričakuje v diplomatičnih in političnih krogih z veliko napetostjo. V objavljenem zvezku se nahajajo članki in dokumenti o rusko-nemških odnosih, o rusko-nemški konferenci leta 1873., razgovor bivšega ruskega zunanjega ministra Suvalova z Bismarkom leta 1877., protokoli rusko-nemških konferenc l. 1881., 1884. in 1887., ter korespondenca Aleksandra III. in Viljema. Druga zbirka bo vsebovala prve dokumente o svetovni vojni; objava te zbirke vzbuja že sedaj splošno zanimanje.

✚ Shodi italijanskih političnih strank. Za letošnjo jesen se pripravljajo razne italijanske stranke na shode, ki bodo imeli velik pomen za nadaljnjo politično življenje v Italiji. Kongres socialistične stranke je bil določen za 30. septembra, kongres demokratskih skupin se bo vršil začetkom meseca oktobra. Zborovanje demokracije je posebno važno radi tega, ker se posamezne skupine nameravajo zopet združiti v eno enotno stranko ki bo zavzela posebno stališče napram fašizmu. Fašisti videmskega okraja bodo imeli 20. septembra v Vidnu velik shod, na katerem bo govoril tudi voditelj fašizma Mussolini.

✚ Časopisna kriza v Nemčiji. »Hannoversche Landeszeitung«, ki izhaja kot dnevnik že 56 let, bo izhajala odslej samo enkrat na teden. Tudi ta list je žrtev časniške krize, ki je zavladala v Nemčiji, a ista morda bo zadela tudi mnogo drugih uglednih nemških listov.

Prosvefa

SLAVNOSTNA OTVORITEV ZGODOVINSKE RAZSTAVE SLOVENSKEGA SLIKARSTVA.

Misel na zgodovinsko razstavo slov. slikarstva je bila pred nekaj leti še utopijska, o kateri so sanjali prijatelji naše vpadabljače umetnosti, ki so zaman razmišljali o sredstvih, ki bi bila potrebna, da bi se taka razstava omogočila. Sicer smo vedeli, da imamo marsikaj iz naših starejših časov, po naših cerkvah, samostanih, po gradovih in v bogatih hišah so se hranila dela starejših mojstrov — toda kako bi bilo mogoče zbrati vse to v zbirko, ki bi nam predstavljala naše mojstre, v njih glavnih delih? Govorilo in pisalo se je o tem marsikaj? A menea ni bilo od nikoder. Sedaj pa se je »pobožna želja« takorekoč brez noč uresničila — ljubljanski velesejem je omogočil zgodovinsko razstavo, ki dela čast naši umetnosti in je po svojem obsegu in vsebini naravnost impozantna. Ne moremo dovolj povdarjati, da je upravni odbor velesejma s to razstavo na najlepši način dokazal, da se naše trgovstvo zaveda svojih mecenatskih dolžnosti. Ta razstava je za nas kulturni dogodek in si je le želeli, da bi se vsa javnost tega zavedala. Vtis, ki ga naredi razstava, je veličastno lep. Za vse to pa gre priznanje tudi vsem, ki so Narodno galerijo pri njenem delu podpirali, in vsem, ki so delali na razstavi. Ker je bilo premalo prostora — vkljub temu da je osem obširnih oddelkov — je moralo se okoli 100 slik ostati nerazstavljenih.

V nedeljo ob 11. uri se je vršila slovesna otvoritev razstave. Otvoritev so se udeležili za vlado šef prov. oddelka dvor. svet. Skaberne, za mesto dr. Bog. Senekovič in ravn. dr. Zarnik, za voj. oblast gen. Dokič, za cerkev knezoškof dr. Jeglič, za velesejem pred. g. Bonač in zastopniki raznih kulturnih društev. Ker je bil predsednik Nar. galerije zadržan, je dr. V. Steska prevzel razlago razstave. Njegovo pojasnjevanje posameznih slik in umetniških posebnosti je podalo še natančnejše podatke o slikah in mojstrih. Tako smo mogli takoj v I. oddelku videti najstarejše slike na Slovenskem, ki segajo v čase renesance. Zal. da niso znana imena vseh umetnikov. Ta oddelke obsega že tudi prve slike Mencingerjeve. Naravno je, da je naša zgodovinska razstava po večini verskega značaja, ker so morali naši umetniki delati največ za cerkev. II. oddelke obsega sama Mencingerjeva dela, ki kažejo izredno delavnost tega nadarjenega slikarja. V III. oddelku sta Bergant in Cebelj. Splošno pozornost vzbujata Bergantov »Mož s presto« in njegov »Pitlar«. Od tu pridemo v dobo Kremsar-Schmidta, ki kaže v 3 slikah svoje lahne svetle barve. V V. oddelku vidimo kranjskega Lajerja, ki je tako bogat v barvah in motivih. Nato sledi lepa zbirka Langusovih slik. Razstavo zaključuje Wolf in par njegovih podobnikov. Subicov še ni na razstavi — morebiti doživimo kdaj poznejše razstavo pod naslovom »Subic«. Obhod skozi razstavo je trajal s predavanjem eno uro. Na koncu se je predavatelj zahvalil gostom za poset in vsem, ki so razstavo omogočili. Izšel je jako dobro in pregledno urejen katalog za 3 Din, ki bo vsakemu dobro služil pri pregledovanju razstave. Zeleti je, da si razstavo pogleda vsak, kajti pozneje dolgo ne bo prilike, da bi videli skupno razstavo starejših umetnosti. Skoda, da bo razstava zaključena, predno se začne šole.

Insertati za »Jutro« se prejema vsak dan dopoldne, v najnih slučajih tudi popoldne. v uravi, Prešernova ulica 54.

Danes:

Opera: Madame Butterfly. Začetež ob pol 20.

Drama zapra.

II. ljubljanski velesejem odprt do 6. zvečer.

Na vrtu hotela Tivoli predstave letnega gledališča in varijeteja »Deveta dežela« pod vodstvom gosp. Putjate. Začetež ob 20. uri.

V tehnični srednji šoli historična razstava slovenskega slikarstva. Vstop s sejmso legitimacijo.

V Jakopičevem paviljonu XXIV. umetnostna razstava del živčnih slovenskih umetnikov.

Razstava ženskih ročnih del »Osreanjega zavoda za žensko domačo obrt« v Ljubljani, Turjaški trg 6/II., vsak dan od 8.—12. in od 14.—17. ure. Vstop prost.

Narodna galerija, Solski drevored 2, odprta od 10.—12.

Deželni muzej, odprt od 8.—12.

Cebelarska razstava v Marijanišču. Otvorjena ves dan.

Naslovi:

Konzulat češkoslovaške republike: Breg 8, telefon 520.

Delegacija francoskega konzulata: hotel Union.

Konzulat avstrijske republike: Turjaški trg 8, telefon 135.

Delegacija italijanskega konzulata: Elizabetna cesta 4.

Trgovsko - obrtna zbornica: Beethovnova ulica 10, telefon 133.

Sokolsstvo

Ženski prednjački zbor Sokola I. naznanja, da se bo od 15. septembra dalje vršila telovadba vseh ženskih oddelkov vsak torek in četrtek ob sledečih urah in v sledečih telovadnicah: V telovadnici II. drž. gimnazije (Poljanska cesta): članice od pol 8. do tričetrt na 9. uro zvečer. (Prednjački zbor ob nedeljah od 9. do 10. ure zjutraj), ženski naraščaj: od četrta na 7. do četrta na 8. uro zvečer. V telovadnici na Ledini (Komenskega ulica): deklice od 6. do 10. leta od četrta na 6. do četrta na 7. uro; od 10. do 14. leta od četrta na 7. do 7. ure zvečer. Do 15. septembra se vrši telovadba vseh navedenih oddelkov ob istem času in istih dneh na letnem telovadišču Trga Tabor. Ker pričnemo z rednim delom in novimi vajami, vabimo vse sestre, da se točno in redno udeležujejo vežbe. — Ženski prednjački zbor Sokola I.

Sokolsko društvo Litija-Smartno priredi dne 8. septembra veliko javno telovadbo. Sodeluje sokolska godba iz Ljubljane. Vstopnina 5 in 3 Din. Bratska sosedna društva opozarjamo na ugodno zvezo in polovično vožnjo na progah južne železnice in vabimo na korporativno udeležbo. Za polovično vožnjo veljajo prav posebnimi točkami, plesom ter dobri jed in pijačo, je preskrbljeno. Dne 8. septembra torej vsi v Litijo. Zdravo!

Sokol v Logatcu priredi v petek 8. septembra javni nastop, združen z vrtno veselico na svojem lastnem prostoru. Ob 14. uri spreved po Logatcu, ob 15. uri javna telovadba, po telovadbi vrtna veselica z različnim sporedom. V slučaju slabega vremena se vrši veselica v zaprtih prostorih. Logaški Sokol si s svojo agilnostjo zida lasten dom, ki je skoraj do vrha dograjen. Apeliramo na vsa sosedna bratska društva, da se polnoštevno udeležijo naše prireditve. Za vsestransko zavezo je zaježeno. Na svidenje!

Sport

Reprezentančna tekma med Ljubljano in Zagrebom, ki bi se morala vršiti 10. t. m., je preložena na 17. t. m. Tekmo je preložil Nogometni savez v Zagrebu na svojo roko, baje ker pride 10. t. m. v Zagreb Union-Zižkov, ki bo igral doli par tekem. Več obzirnosti in sportne točnosti bi upravnemu odboru saveza ne škodilo, ker so s tako nenadno spremembo naši klubi oskodovali vsled izgube terminov.

Nedeljska nogomena tekma med sarajevskim in zagrebškim podsavezom je končala 3 : 1 v prid prvega. Zagrebčani so nastopili v slabšji postavi in skoraj vsi odpovedali; sarajevsko moštvo je igralo brzo in vztrajno, kar mu je prineslo sigurno zmago. Zopet je hotel slučaj, da je Zagrebčane naučil občuten poraz teden dni pred tekmo z LNP postavljati v reprezentanco res kompletna moštva. Slaba omilna!

Poljska: Rumunija. Reprezentančna nogometna tekma obeh držav se je vršila v nedeljo v Črnovicah in je končala neodločno 1 : 1. Rumunija reprezentanco so tvorili zopet kakor svoj čas v Beogradu izključno madžarski sportniki iz Sedmograške.

Tekma med Sparto in Viktorijo-Zižkov, ki se je vršila v nedeljo v Pragi in o kateri smo že poročali (rezultat 0 : 3), je bila zaključna za češkoslovaški častni bokal v nogometu.

JaJran : Ilirija, rez. 2 : 1 (2 : 0.) Kot predtekma k mednarodni tekmi z Gersthofom iz Dunaja se je vršila tekma med simpatičnim moštvom Jadrana in rezervno Ilirije, ki je po napetem boju zmagovala z malo razliko. Jadrani ima v svojem sestavu par aglinih »račur«, ki bodo v doglednem času dosegli izbornu kvaliteto. Rezerva Ilirije je imela svoja vrata preslabo zastražena. Igro je vodil prav dobro z. Betetta.

Ljubljanski veliki sejem 1922

2. do 11. septembra

Gospodarski problemi

Eng. Franchetti,
predsednik Zveze obrtnih združenj:

Obrtništvo in velesejem

Pri pogledu na dela za otvoritev velesejma si povsod videl, kako se gibljejo roke pridnega obrtnika. Vse je hitelo od ranega jutra do poznega večera, da izvrši svoja zadnja dela pred otvoritvijo in da pokaže, kaj zna in kaj premore. Ne vem, kateri panogi obrtništva bi dal tukaj prednost, kajti vsak je pokazal svoje najbolje delo in sposobnost. Vsak si hoče s svojim spretnim delom pridobiti reklamo in priznanje.

Ne samo s pripravljalnimi deli za otvoritev velesejma, marveč tudi z izdelki, ki pridejo v poštev za razstavo, se obrtniki vsestransko trudijo, da pokažejo svoje najboljše.

Ni še dolgo, kar so imeli celjski obrtniki priliko pokazati svojo zmožnost, za njimi pridejo ljubljanski in za ljubljanskimi pridejo mariborski obrtniki s prireditvijo svoje lastne razstave.

Po vsej Sloveniji hoče sposobno obrtništvo pokazati svetu delo svojih pridnih rok in napredek v svoji stroki.

Če bi bili pred leti prišli na idejo prireditve velesejmov ali obrtniških razstav, bi bilo naše obrtništvo, skoraj da smem to reči, v neprijetni zadregi z originalnimi deli in z deli take vrste, kakor se jih danes lahko vidi. Sedaj pa imamo ne samo v mestih, marveč tudi na deželi prvovrstne obrtnike, ki se lahko kosajo z jugoslovanskimi in z inozemskimi. Le žal, da vse ne pridejo s svojo sposobnostjo in spretnostjo na površje in do prave veljave. Tega je največje krivo pomanjkanje denarnih sredstev in delovnih prostorov. Marsikdo bi rad svoje podjetje in svojo obrt razširil, če bi mu dopuščala denarna sredstva, da bi v prvi vrsti dobil večje delovne prostore, da bi si nabavil potrebnega materiala in potrebnega zaloge. Isti položaj je tudi z razstavnimi predmeti. Veliko je obrtnikov, ki bi radi na velesejmu razstavili svoje proizvode, če bi imeli dovolj sredstev, dovolj veliko delavnico in zadostno število delovnih moči na razpolago. Pričakujem, da se bo v doglednem času našel tudi v tem vprašanju izhod in skrbeti bo treba, da se da možnost in prilika, da se tudi mali obrtnik lahko s svojimi izdelki udeleži na velesejmi. Imamo obrtnike, ki so danes v svoji stroki specializirani za predmete, ki se iščejo in nujno rabijo v naši državi, pa jih vsled danih razmer še ne poznamo in ne vemo za nje, niti za sposobnost in produktivno zmožnost dotičnikov. Tako, kakor lahko iz malega obrtnika postane veleobrniki ali industrija, je iz nameravane male obrtniške razstave postal ljubljanski velesejem, ki dela čast naši državi, ki dela čast razvoju naše industrije in obrti in ki dela ugled naši lepi Sloveniji in vsej Jugoslaviji. Poleg strokovnega in gospodarskega razvoja pa mora obrtnik seveda v svoji strokovni organizaciji skrbeti za svoj napredek, in da se uveljavlja kot odločen in sodočilen ter važen sloj, mora tudi v političnem življenju nastopati vsikdar enotno ter solidarno z drugimi sloji.

Smernice jugoslovanske trgovinske politike po vojni

V „Manchester Guardian Commercial“-u, v 5. številki posebne serije, ki jo izdaja znani strokovnjak svetovne finančne in trgovinske politike John Mag-

nard Keynes, objavlja dr. M. Todorović, načelnik ministrstva za trgovino in industrijo, pod zgorajšnjim naslovom naslednji prikaz, ki ga podajamo o priliki velesejma, izpolnjenega, v kolikor so se v zadnjih dveh mesecih prilike nekoliko izpremenile:

Trgovinska politika kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev (Jugoslavije) je po vojni bila pod neposrednim vplivom abnormalnega gospodarskega položaja, posledice mnogoletnih vojn.

Ves ta čas je bilo vse ozemlje blokirano in zato skoraj povsem izčrpano. Velik del jugoslovanskega ozemlja, namreč cela Srbija in Črna gora, je bil zaseden po sovražniku, ki je na svojem umiku vse porušil in požgal. Ko se je končala vojna, je zato v vsej deželi bila največja revščina, ni bilo živih, niti drugih vsakomur in vsak dan potrebnih predmetov. Pri takšnem položaju je bila prva in najvažnejša naloga mlade nove države, da je oskrbovala prebivalstvo z živili in se pričela brigati za obnovo. Ta naloga je določila prve korake jugoslovanske trgovinske politike.

V to svrhu je izšel še tik pred končno vojaško zmago že 30. avgusta 1918. odlok, ki je zabranil izvoz skoraj vseh vrst blaga. Izjemoma se je dovolil le izvoz nekaterih predmetov, v kolikor niso neobhodno potrebni, pa tudi za izjemni slučaj je moral minister »za ishrano, snabdevanje i obnovo zemlje« dovoliti količino dovoljenega izvoza. V marcu 1919. pa se je ustanovila Centralna uprava, ki je dovoljevala izvoz za one vrste blaga, ki so sploh bile generelno dovoljene. Ista politika je omogočala uvoz blaga z oporočenjem od carine pri nekaterih vrstah blaga in z državnimi krediti za importirje.

Razen tega je vplivala na trgovinsko politiko cela vrsta okolištin, ki so izhajale iz abnormalne valute. Na ozemlju nove kraljevine sta namreč veljali dve vrsti denarja do konca leta 1919., namreč dinar v mejah bivše Srbije in krona v novem ozemlju, ki je spadalo prej k Avstroogrski. Centralna uprava je zato imela dolžnost, da potom izmenjave blaga naveže trgovinske stike z deželami s kronsko veljavo. Češko, Avstrijo, Ogrsko, da na ta način prepreči, da bi razvednotena krona ne preplavljala cele države. Zato so se trgovinski stiki s temi deželami regulirali s kompenzacijskimi dogovori (tako z Avstrijo 2. marca 1919. in 1. oktobra 1919., s Češkoslovaško 30. marca 1919., z Madžarsko 8. septembra 1919.). To je bila prva doba naše trgovinske politike. Trajala je od osvobodjenja pa do konca leta 1919.

V prvi dobi je torej naša trgovinska politika zasledovala skoraj izključno le ta namen, da prehranjuje in vsaj nekoliko obnavlja deželo. Proti koncu leta 1919. pa sta pričela vplivati še dva druga važna ozira. Iz razlogov, kojih opisovanje spada v finančni pregled, so naše državne finance trpele na stalnem deficitu. Da skrbijo za državne potrebe, je finančni minister od Narodne banke (emisije banke) moral jemati neprestano posojila, ker ni bilo dovolj rednih budžetnih prejemkov. Ta posojila so se najemala večinoma s tem, da so se izdajali bankovci, ki so jih obče smatrali za zakonito plačilno sredstvo z določenim kurzom.

Posledice so se kmalu pokazale v visokem in zelo neugodnem menjalnem kurzu pri inozemskih transakcijah. Baš tu je bil vzrok, zakaj so naenkrat tako pričele rasti cene na domačem trgu, in

sicer ne samo za inozemsko, ampak tudi za domačo blago. Rastoče cene so od tega trenutka dalje pričele odlično vplivati na našo trgovinsko politiko. Ker je navadno veljalo napačno naziranje, da pada vrednost naše valute vsled pasivne trgovinske bilance, je smatral vsakokratni finančni minister za svojo dolžnost, da izboljšuje to bilanco z raznimi trgovskimi transakcijami. V smislu tega načela so finančna ministrstva skrbela za povišanje izvoza in omejevanje uvoza. Med raznimi odredbami, ki spadajo v ta oddelek, omenjamo na primer odpravo izvoznih omejitev, carinjenje v zlatu (to je v papirnih dinarjev po uradnem kurzu), zvišanje uvoznih carin in večkratno zabranjeno luksuznega blaga.

V tem času se je ministrstvo za prehrano in za njim za socialno politiko borilo proti temu nepravilnemu mnenju, kakor da bi skakanje cen izviralo samo iz tega, ker ni dovolj blaga na domačem trgu, in je poskušalo izvoz nekaterih vrst blaga sprečevati ali vsaj omejevati. V to svrhu so bile sklenjene omejitve izvoza živil ali pa izvozne carine na nekatere izvozne predmete.

Trgovinska politika te druge dobe, ki traja do danes, je torej, kakor vidimo, sledila dveh ciljem. Ni pa vedno znala spraviti različnih ukrepov politične in komercialne vsebine v medsebojni sklad. Večkrat se je zgodilo, da so se poskušali izboljšanja deviznega kurza dosegati denarja križali in kosali z nasprotnimi ukrepi, ki so hoteli preprečiti rast cen na domačih trgih. Ta kolizija je včasih še ostrejša, ker se poleg teh dveh glavnih ciljev križajo še drugi, postranski, na primer: Finančno ministrstvo danes bolj ko kdaj prej zahteva visoke carinske prejemke, domača industrija pa vedno nujneje zahteva zaščitno carino.

Ne smemo se torej čuditi nesigurni, menjajoči se politiki te druge dobe. Mesto gotovoga in sistematičnega načrta pač imamo politično-komercialni eksperiment. Zakoni in naredbe, ki določajo danes našo trgovinsko politiko, izhajajo iz julija in septembra 1921. in marca 1922. Po teh določbah smemo svojo trgovinsko politiko, kakršna je sedaj, z upoštevanjem najnovejših določb, objavljenih v sedanjem času, formulirati takole:

1.) Izvoz blaga je v načelu svoboden. Vendar je zabranjen izvoz plemenitih kovin omejen pa izvoz živine in železnih kovin. Sedaj pa so se uvedle v svrhu onemogočenja izvoza in s tem pobijanja dragine zopet visoke izvozne carine na važnejša živila, ter se je obenem zabranil izvoz ovsa in sena.

2.) Izvoz drugega blaga v načelu ni obremenjen s carino, marveč je bil obremenjen z majhno takso bolj fiskalnega ko gospodarskega značaja. Sirovine, ki se potrebujejo v domači trgovini, tako volna, nestrojene kože itd. pa so podvržene zelo visoki izvozni carini, ki naj bi branila izvoz.

3.) Za uvoz blaga veljajo naslednja načela: a) Uvoz luksuznega blaga je bil do pred kratkim popolnoma zabranjen. Pojem luksuznega blaga je bil zelo obširen. Sedaj pa je luksuzno blago zopet dovoljeno, toda nanj udarjajo zelo visoke uvozne carine. Le zelo malo vrst blaga se sme uvažati brez carine ali z minimalno fiskalno carino, n. pr. v zadnjem času dovoljeni svobodni uvoz žitaric.

b) Carina se plačuje v zlatu, t. j. v papirnatih dinarjih po oficijalnem kurzu. Danes je 1 zlat dinar enak 7 papirnatih dinarjev. Pri uvozu blaga iz zemelj, kjer je valuta še bolj propadla, ali od tam, kjer prevladuje dumping, bi se smele

carine v razmerju k razvednotenju tuje valute povišati (vendar je ta odločba ostala doslej še na papirju).

4.) Trgovinske pogoje z drugimi državami poznajo doslej le klavzulo največje ugodnosti, vsled česar imajo te države pravico, da se poslužujejo najnižjih tarifnih postavk. Za pogodbene tarife se čas še ne smatra za dovolj zrel.

5.) Vse po vojni sklenjene trgovinske pogodbe imajo omejitve, da sme vsak kontrahent svoj izvoz ali uvoz z novimi zakoni še bolj omejiti.

6.) Trgovina z devizami in menjicami je podvržena zelo strogi kontroli.

Na tem mestu moramo pokazati na najvažnejše pomanjkljivosti dosedanje naše trgovinske politike. Ona se največ briga za izboljšanje našega kurza. Prava trgovinska politika sicer ne sme prezreti fiskalnih in socialno-političnih vplivov, vendar pa oni ne smejo biti merodajni, kadar se sprejemajo uredbe politično-komercialne vsebine. Naša trgovinska politika bi se morala v prvi vrsti ozirati na povišanje produkcije. Delati bi morala na obnovo dela in kapitala z mednarodno zamenjavo tam, kjer je to za domače gospodarstvo najbolj koristno in najuspešnejše, da se s tem izvršuje ugoden vpliv na domačo produkcijo. Fiskalne in socialno-politične ozire sme trgovinska politika upoštevati le v toliko, v kolikor se dajo oni spraviti v sklad s temi nalagami trgovinske politike.

Druga pomanjkljivost je dosedanja negotovost trgovinske politike in pogosto menjavanje režima. Povedali smo, da izhaja ta negotovost iz dvojnega cilja. Povedati pa tudi moramo, da se ta različnost še večkrat poostrejuje, ker mnogi te cilje napačno interpretirajo. Glavni razlog za padanje naše valute ni v pasivni plačilni bilanci napram inozemstvu, marveč v budžetu, ki neprestano izkazuje deficit. Tudi visoke cene izvirajo po največjem delu iz padanja naše valute, ne pa zato, ker ni dovolj ponudbe na našem trgu. Mi smo relativno izoli-

rani, ker smo se obdali z mnogimi carinskimi mejami in omejitvami izvoza in uvoza. Težke gospodarske prilike, ki tlačijo sedaj vse narode (t. j. države), ne dovoljujejo, da bi sklepali trgovinske pogodbe za daljšo dobo (10 do 15 let). Dobro pa bi bilo, če bi se sklepale vsaj za krajše dobe, 2 do 5 let. Tako bi se dalo domačim industrijam vsaj nekaj časa, tisti minimum, ki ga rabijo, da se orientirajo vsaj za ta omejen čas in za nek kvantum najbolj nujnih potrebščin, ki bi se producirale. Brez teh provizornih pogodb bo vsa naša industrija spadla v stalno stanje nekakšne polovične letargije, ki bo še nadalje zelo omejevala krepak razvoj.

Zato je klasično potrebno, da se uredi trgovina z devizami. Finančno ministrstvo jo je omejilo v nadi, da bo na ta način moglo izboljšati menični kurz. Ta omejitev naj bi bila svojevčasno izpolnila zabranu uvoza luksuznih predmetov. Posredovala naj bi nasproti blagu, čigar uvoz ni zabranjen, to je, dovoljeno naj bi bilo, da se pozneje, kadar je čas, dovoli uvoz takšnega blaga. Omejitev trgovine z menjicami in inozemskimi devizami naj bi zmanjšala naš uvoz, toda — zadela je naš izvoz. Določbe, ki ne dovoljujejo lastniku menjice, da jo unovči, so občutno zadelo izvozno trgovino.

V ostalem postane naša nova kraljevine SHS doslej ni bistveno spremenil naše gospodarske strukture. Srbija je pred vojno izvažala deželne pridelke in uvažala gotove izdelke industrije. Tako je tudi sedaj. Nove pokrajine tudi eksportirajo deželne pridelke in uvažajo izdelke, čeprav ne v istem razmerju, toda pred vojno so to delale v okvirju ene države, izvažale v industrijske kraje in iz njih, izveniš lesno in živilsko trgovino z Italijo pa je sedaj položaj le v toliko drugačen, da se sedaj ista stara tržišča nahajajo v inozemstvu, kar poprej niso bila, t. j., da moramo torej pasirati večkratne carinske meje.

Panoge domače industrije

Podravatelj Ivan Tomc:

Naša tobačna industrija

Tobačno rastlino so prvič spoznali pri likom odkritja Amerike. Tobačno seme se je doneslo v Evropo šele okoli leta 1550. Početkom 17. stoletja je došel tobak v tedanjo Turčijo, kjer je našel rodovitna tla, ter je za 150 let bil poznan že po vsem starem svetu.

Teritoriju tedanje Turške je pripadalo tudi ozemlje naših južnih krajev ter je na ta način prištevati kulturo tobaka v naših južnih krajih skupno z ono v Makedoniji in Trakiji med najstarejše. Tobak, ki zraste v navedenih pokrajinah, služi samo za cigarete ter je prvovrstna kvaliteta istega poznana po celem svetu. Ni čuda tedaj, da se ljudstvo s posebno intenzivnostjo bavi s kulturo tobaka, ker prinaša ta posebno v sedanjih časih neprecenljive koristi.

Kultura tobaka se goji v naši kraljevini intenzivno in v prvi vrsti v Srbiji, Črni gori, dalje v Hercegovini in deloma v Bosni, nadalje v Dalmaciji, Bački in Banatu ter naposled tudi v Sloveniji. Tobačne surovine iz navedenih krajev so že v prejšnjih časih slovele kot izborne za izdelavo tobačnih fabrikatov, one iz Bačke in Banata manjše, ker se uporabljajo le za izdelavo nižjih vrst, tem pa se pridružujejo one iz Slovenije, ker so slične banatskim vrstam. Zalibog je sve-

točna vojna posegla tudi v kulturo tobaka ter ponekod povsem zadušila njen cvetoči razvoj. Posledice vojne kot (na primer pomanjkanja živil) upliva že sedaj v nekaterih krajih neugodno na razvijanje tobačne kulture, kar gleda narod, da sadi mesto tobaka v prvi vrsti živila, da si tako zagotovi svoj obstoj. Vendar pa je v poslednjih dveh letih opažati veseli pokret tudi v tem oziru, ker se je narod zopet z vnmom oprijel gojenja tobaka ter je upanje, da bode kultura tobaka v sedanjih razmerah v doglednem času dospela do viška.

S kulturo tobaka napreduje korakoma tudi tobačna industrija. V naši kraljevini je že od nekdaj uveden monopol na tobak ter pridejo vse tobačne sirovine, kolikor se jih pridelava, v poštev le za domače fabrikate. Razume se, da se kvaliteta tobačnih izdelkov izboljšava s tobačnimi sirovinami. Kolikor boljše so sirovine, toliko boljše so tobačni izdelki in toliko zadovoljnejši konsumenti. Ko si monopol naše kraljevine zaigra toliko sirovin iz lastne kulture, da bo mogoče kriti ne le vseh svojih potreb, temveč da si ustvari poleg tega tudi še saj enoletno rezervo vseh vrst sirovin, tedaj bo mogoče konsumentom vstrediti ne samo kvantitativno ampak v vsakem oziru tudi kvalitativno. Znano je namreč, da pridobi vsak tobak po daljšem ležanju mnogo na okusu in aromi. Tedaj bi nastopila cvetoča doba naše tobačne in-

„On“

(K vinski razstavi.)

Oprosti, draga čitateljica, da ta »on« ne bo on, ki o njem sanjaš v teh lepih poznih poletnih večerih, niti on, o katerem sanjajo tvoje prijateljice, in sploh ne on, ki je ideal ženskega sveta — ampak on, ki mu pravzaprav po krivici dajemo moška imena, dajši je srednjega spola. In že to, da je ta »on« srednjega spola, ne obeta za te nič zanimivega. Torej bo nekaj za nas.

Mislil sem, da bi bilo treba ob priliki vinske razstave v Ljubljani in v Mariboru zbrati vse izraze, s katerimi označujemo tisto stanje, ki ga nekateri smatrajo v življenju za nujno potrebno, drugi pa za skrajno škodljivo. Kdo ima prav, o tem pri nas še nismo čisto na jasnem, ker smo razdeljeni v politične stranke, ne pa v »mokre« in »suhe«. Vsaka stranka ima namreč pri nas med seboj »mokre« in »suhe« in si vsaj glede tega druga drugo nimajo kaj očitati. Kakor je znano, eo v Ameriki zmagali »suhi« in zdaj je res taka suša, da pod njo milijoni zdihujejo in so se že pričeli proti »suhi« protestni shodi. Naš ameriški pesnik Ivan Jerman je šaljivo povedal, kako se godi našim rojakom ob teh »suhih« razmerah v »Žalostni epistoli rojakom ob teh »suhih« razmerah v »Žalostni epistoli rojakom v domovini ob nastoru svete Prohibicije«. Kjer pravi:

Banketi naši, naše veselice
zaspanosti so klasična podoba,
če še z občutkom »miserere« bi zapeli,
bi že okušali sladkosti groba.
Noči samotne so, brezkončne,
po dnevi megla solca žar zagrinja,
v brezupnem hrepenenju duša plaka,
ko se prelepih mokrih dni spominja.

Zato poziva pesnik rojake:

Svobodi »suhi« enega na čast izpijite
in se preveč nam ne smejite.

Amerika z vsem svojim detektivskim aparatom ni zmagala popolnoma; razlika med »mokro« in »suho« svobodo je v tem, da »mokra« nikogar ne sili, da naj pije, »suha« pa nasilno posega v pravice človeka. Pravijo, da je to v korist človeka in države.

»Trenost in štedljivost« je potrebno geslo tudi pri nas in izvajamo ga lahko tudi brez »suhe« dobe (Suša je itak povsod velika). Mislimo torej, da čisto »suhih« razmer v naši domovini še ne bo takoj, dasi nas je v srce zbolel tudi kraljevski ukor o slovenskih pijančih, ki je bil gotovo opravičen. Ne hoteli bi, da bi bila naša lepa Slovenija domovina pijancev, pa tudi tega ne maramo, da bi žejni gledali, kako po naših gorah vino raste.

Ko je pred 20 leti zapiskala »Piščalka« svojo prvo pesem širok slovenske domovine — »Piščalka« je bil prvi abstinentni slovenski list — ji je od vseh strani odmeval v odgovor

prešeren smeh. »Piščalka« je izhajala iz duhovniških krogov, a njen urednik se je pritoževal, da ima med lastnimi vrstami največje nasprotnike: nazadnje so mu — kakor po navadi — za zgled navajali »sveto pismo, citirali so mu starega Noeta in modrega Salomona in kraljevskega pevca Davida — in ko to ni pomagalo, so poiskali novih dokazov v evangeliju, n. pr. v svatbi kani-galilejske in zadnjo večerjo. Vino torej — so rekli — ni tako pregrešna stvar, saj še danes služi pri sv. maši.

Toda vsi ti dokazi za abstinence niso bili veljavni in res se je abstinence začela precej širiti tudi med nami, tako da se je celo ustanovila »Sveta vojska«. Pa tudi »Sveta vojska« ni zmagala, kar je dokaz, da smo Slovenci v vsakem oziru konservativci. Ko je »Sveta vojska« omagala, je prišel »Prerod«, ki je imel že par zborovanj, kjer so predavatelji med seboj dokazovali škodljivost pijače — o čemer so bili itak prepričani — Ljubljane pa vendar le niso mogli na mah spreobrniti. Da, »Prerod« sam je prinesel celo pesem, ki proslavlja lepo slovensko zemljo, ki rodi tako dobro vino.

To se pravi, da je boj proti naravi zelo težak. »Haj, proti naravi!«, mi bodo rekli abstinenti, »alkohol je proti naravi, abstinence je naravna stvar, edino pametna in zdrava za človeka in za narod.« Prav, popolnoma prav — odgovarjam jaz, tudi mi smo za abstinence v principu am-

pak... »Nič ampak...« pravijo nasprotniki vina, »alkohol je strup in vsaka količina škoduje: zmernost ni dovolj, ker se mere ne da določiti — torej popolna vzdržnost brez izjeme.«

Tako pravijo oni in prav imajo, ampak slovenka zemlja rodi tako dobro vino, da »ga« moram včasih vsaj malo (Vidite: tu je tisti »on«). Pa pravijo: če »ga« malo, potem te zmoti, in se »ga« napiješ. Vse je mogoče, nihče ni brez greha in slabosti, taka je naša narava in vsa naša populnost vzraste pravzaprav šele v boju proti skušnjavam tega sveta. Tako sladko skušnjavo je Bog dal rasti tudi po naših vinskih gorah in ker ne razumemo vedno božjih sklepov, ne moremo reči, ali zato, da jo uživamo, ali za to, da jo preziramo. Stari Slovenci so to po svoje razumeli, pili so sok svojih vinskih gor in nikjer ni napisano, da bi jim bil Bog to posebno zameril. Zato smo tudi mi ostali v starih tradicijah in to je nam tako prešlo v meso in kri, da »ga« pijemo v razvedrilo in okrepčilo. Seveda so pri tem okrepčevanju in razvedrevanju mere zelo različne in srčnega razpoloženja: pogosto predolgo krepčanje spremeni v oslabele in razvedrilo v meglenost — posledice so potem različne, navadno ne v korist človeku in ne v čast slovenski deželi.

Da »to« pri nas večkrat zgodi, kaže velika množina izrazov, ki jih rabimo

za one, ki so »v rožcah« (te rožce so zelo dvomljive lepote!). Ako se »ga« je kdo nalezel, pravijo drugi, da se »ga« je nasrkal ali nacukal, če je za eno mero višje, pravimo, da se »ga« je nasekal, doma — kjer se rabijo bolj domači izrazi — pravi žena seveda, da se »ga« je nažrl.

Ako se zjutraj srečata prijatelja, si razodeneta najnovejšo novico s sledečimi stavki: »Včeraj smo »ga«! (torej zadostuje celo »ga« brez glagola!) — ali: včeraj smo »ga« imeli — ali: sinoči smo »ga« pa — itd. Ako kdo krepko nosi svojo zmoto, mu pravimo: no, ta »ga« pa nosi, — ali pa: ta se »ga« je naložil — ali pa: ta je »na-delan«, »nasekan«, če se hoče govoriti bolj nejasno, se pravi: včeraj sem bil »fajhten«, kar pomeni slovensko »moker od znotraj«. Če kdo izpije kozarec naenkrat, pravimo, da »ga« je sunil, če pa je šlo bolj počasi, pravimo, da smo »ga« žucali, okukali ali pa žehlali (iz take žehne pride navadno črna maček!). Skratka vinska terminologija te vrste je zelo obširna in bi jo mogla sestaviti šele posebna komisija, ki bi morala preštudirati vsa naša narečja, ker so ti izrazi zelo nestalni in se spreminjajo od dne do dne.

Tudi »on« dobiva različna imena po krajih, kjer raste, po gostilnah, kjer se prodaja, ali pa po okusu in barvi. Stare sorte izginjajo in prihajajo nove. Tako slavi n. pr. V. Vodnik kranjsko vino »marvin«. Ki ga danes ved

žustrije, ker bodo njeni tobačni izdelki tekmovali na svetovnem trgu in se bode začela živahna eksportna kupčija tako s tobačnimi sirovinami kakor tudi s fabrikati.

Naša tobačna industrija ima že v poslednjih dveh letih zaznamovati krepek napredek. Razen tovarne v Nišu, ki se je po svetovni vojni zasilo vmesila v neko monopolsko skladišče, dasi je opremljena z najmodernejšimi stroji, imamo v naši kraljevini tudi še tovarne v Sarajevu, Banjaluki, Travniku, Mostaru, Podgorici, Zagrebu, Senju in Ljubljani. V Zagrebu in Senju se izdelujejo samo cigare, v Ljubljani cigare, rezani tobak in cigarete, poleg tudi tobak za žvekanje, v vseh ostalih tovarnah samo rezani tobak in cigarete. Poleg navedenih tovarni imamo v dalmatinskem Sinju tudi fabrikacijo takozvanih turic. Vse te tovarne so bile odnošne se opremljajo z modernimi stroji, tako da bode tobačna industrija v doglednem času na viško kapacitete ter bode v vsakem oziru odgovarjala nalogam, ki jo čakajo še z ozirom na lepo se razvijajočo tobačno kulturo. V Srbiji se namerava zgraditi poleg že obstoječe še ena nova tovarna, brzokna v Smederevu, tako da bode vse te tovarne ne le zadostale domačemu konsumu, temveč bode v stanju izdelovati tudi večje količine za izvoz. Celih enajst tovarni, vse v živahnem obratu, zadovoljujejo ne samo zaposleno delavstvo, marveč tudi konsumente, gojitelje tobaka ter razne dobavitelje, in to v državi, ki ima vse pogoje za nadaljni obostoj in razvoj, to znači nekaj, kar treba vsekakor upoštevati osobito z gledišča, da že sedaj tobačni monopol donosa državi največ dohodkov.

Glede produkcije si more vsak posamezni ustvariti primerno sliko s tem, da so mu pred očmi kapacitete ljubljanske tobačne tovarne same. V Ljubljani se proizvaja dekadno: 321.000 komadov cigar, 16.600.000 komadov cigaret, 18.000 kg finih tobakov, 19.000 kg domačega tobaka in 1700 kg klobas za žvekanje, v skupni vrednosti 4.600.000 dinarjev, ali letno: okroglo 11.600.000 cigar, 598.000.000 cigaret, 650.000 kg finih tobakov, 684.000 kg domačega tobaka in 62.000 kg klobas, v skupni vrednosti 165.600.000 dinarjev.

To so števila, ki govorijo jasno o ogromni proizvodnji ljubljanske tobačne tovarne ter proizvodnji v naši kraljevini v obse.

Z izpolnjevanjem obratov se bode ta produkcija še povišala. Ravno sedaj se vrše priprave za montiranje novih strojev, v kratkem se uvede v ljubljanski tovarni tudi fabrikacija nosiljanca, ki bode tvorila nov vir dohodkov za naš monopol. Za vse navedene količine pa treba poleg tobačnih sirovin tudi najraznovrstnejših ekonomskih artiklov, za katere razpisujejo deloma tobačne tovarne same, deloma pa Uprava državnih monopolov v Beogradu stalno ofertalne licitacije. Mnogo predmetov je potreba naročiti iz inozemstva, ker jih vseh v domačini dotičnih industrij ni mogoče dobiti doma. Vsekakor pa je iz gornjih podatkov razvidno, da se nudi celotni industriji v naši kraljevini najlepša prilika za prizvodno najraznovrstnejših predmetov, za koje bi bila ravno tobačna industrija najboljša odjemalka.

Iz tega razloga bi bilo v interesu vseh industrij, da se zanimajo intezivno za monopolizacijo podjetja, osobito tobačne tovarne, ki nudijo dobaviteljem vseh mogočih potrebščin za tobačne industrije marsikak lep dobiček.

Naša elektrotehnična industrija

Pokol bivše Avstrije prinesel nam je poleg politične svobode tudi gospodarsko. Državni preobrat preobrazil nam je celotno naše gospodarsko življenje. Kakor vse panoge industrije, dobila je nov razmah tudi elektrotehnična industrija, ki je bila do leta 1919, ako izvzamemo ljubljanske instalacijske tvrdke Fr. Saks ter Vojnović & Cie., izključno v nemških rokah.

V Ljubljani se je ustanovila tovarna za transformatorje »Transformator d. d.«, katero vodi dr. inž. Milan Vidmar, zna-

ni strokovnjak, ki uživa ravno glede transformatorjev svetovni sloves. Tovarni so podani vsi predpogoji za krasen razvoj.

V Mariboru je začela proizvajati izolirano bakreno žico »Kovina, prva jugoslovanska metalurškična industrija d. d.«, ki ima v kratki dobi zaznamovati lepe uspehe.

Z izdelovanjem žarnic se je začela pečati »Volta d. d.« v Mariboru. Istotam se nahaja v prvih povojih »Akkumulator, tovarna za akumulatore».

Od elektrotehničnih podjetij, ki se pečajo z projektiranjem in gradbo električnih central ter elektrifikacijo tovarni, omeniti nam je pred vsem trdsko Stebi in Tuječ, ki se sedaj združila s trdsko inž. Turnšek & Co. Navedena trdka razvila se je v kratki dobi v veliko podjetje, kateremu se obeta najlepša bodočnost. Zgradila, oziroma razširila je celo vrsto večjih električnih naprav kakor: Zagradec, Britof, Krapj, Novo mesto. Z električno centralo v Zagradcu začela je delati na velikopoteznem načrtu elektrifikacije Dolenjske. Omrežje visoke napetosti, ki obsega danes že okrog 15 km, ima združiti v eno celoto več električnih central, ki bodo skupno preskrbovale Dolenjsko z električno silo.

Po preobratu ustanovilo se je še veliko število drugih instalacijskih in elektrotehničnih podjetij kakor: Tratnik v Ljubljani, Melistroja v Mariboru.

Tvrdke, ki se pečajo le s prodajo elektrotehničnega materiala so: »Kuštrina«, »Svetla d. d.«, Boštjančič, vsi v Ljubljani.

Izmed tujih podjetij so se nacionalizirale: »A. E. G.«, Siemens Schuckert, Kremenzky, vse tvrdke s sedežem v Zagrebu, »Ellin« v Mariboru.

Pri vseh teh nacionalizacijah pa si je znal tuji kapital zasigurati svoj odločilni vpliv, ker na vseh vodilnih mestih so nastavljeni povsed tujerodci kljub temu, da nam ne primanjkuje zadostnega števila domačih kvalificiranih inženjerjev.

Električni industriji se nudi v bodočnosti lepa perspektiva, ker se je Fala končno odločila raztegniti svoje omrežje od Maribora do Trbovelj.

Dr. Fermevc, Ptuj:

Usnjarska industrija na Štajerskem

Ogovo najbolj razvita industrijska panoga na Štajerskem in v Sloveniji sploh je usnjarska industrija. Iz malih »ledaril« v spodnještajerskih mestih in trgih so nastali veliki industrijski obrati, ki zaposlujejo na stotine in stotine domačega delavstva in ki prinašajo živahno gospodarsko gibanje v naše lepe kraje.

Med najstarejše usnjarne spada tovarna P. Woschnagz & sinovi v Šoštanj, ustanovljena leta 1788. Blank-usnje, podplat, rjave in črne kravine te tvornice so splošno znane na vsem jugu. Že pred vojno je trdka izvažala usnje v daljni Orient.

Dalje imamo lepe moderno urejene tovarne za usnje v Mariboru, v prvi vrsti tovarno Viljama Freunda, v Konjicah usnjarno L. Lavrich, v Slovenjgradcu usnjarno Franca Potočnika.

V Ptuj u obstoji stara usnjarska rodbina Pirich. Pavel Pirich vodi tovarno pod lastnim imenom, usnjarna Josipa Piricha pa se je razvila po prevratu v novo podjetje pod trdsko »Petovija«, usnjarska industrija, d. d. na Bregu pri Ptuj. Zadnje podjetje je osnovano popolnoma po ameriškem sistemu. Ono združuje vse panoge usnjarske industrije. V usnjarni se izdeluje vsakovrstno usnje, ki se uporablja v lastni tovarni za izdelovanje čevljev, gamaš, torbic, kovčegov in fine galanterije.

Naše tovarne za usnje so bile do sedaj urejene samo za vegetabilno strojenje. V poslednjem času, zlasti odkar je uvoz finega usnja skoro nemogoč, se pa uvaža v vseh usnjarnah moderno kromovo strojenje. Pri tem modernem načinu strojenja je strojni proces mnogo krajši, vsled česar se v obratu investiranja glavica veliko hitreje obrača in je torej potreba kredita mnogo manjša. Posamezne tovarne so v izdelovanju kromovega usnja že zelo

napredovale in blio bi želeli, da bi naš boks kmalu na domačem trgu popolnoma izpodrinil nemško in francosko blago.

V usnjarski industriji imamo dobro izvežbane domače usnarje za vegetabilno strojenje. V kromovem strojenju smo še odvisni od inozemskih strokovnjakov. Istotako še nimamo izvežbanega domačega delavstva za usnjate izdelke, zlasti za fino galanterijo.

Tovarna »Petovija« je morala n. pr. v tej stroki najeti inštruktorje specialiste z Dunaja. V čevljarski stroki so začasno zlasti na razpolago češki mojstri, ker v češkoslovaški republiki tovarne za čevlje ne obratujejo v polnem obsegu. S pomočjo inozemskih mojstrov in kvalificiranih delavcev se bo v doglednem času naše delavstvo tudi v obeh navedenih strokah izvežbalo, tako da bo usnjarska in čevljarska industrija postavljena na lastne noge.

Usnjarska industrija na Štajerskem je pokazala že na vselejmu v Zagrebu, deloma tudi na obrtni razstavi v Celju svoje lepe uspehe. Tudi na ljubljanskem vselejmu se moremo prepričati, da je usnjarska industrija na Štajerskem vzlic vsem težavam, s katerimi se ima boriti, v najboljšem razvoju. Usnje in usnjati izdelki, posebno čevlji, morajo postati sčasoma važen izvozni predmet, ki bo v znatni meri kril pasivnost severne pokrajine.

Domače tvrdke na sejmu

Čuček in Co. v Ptuj.

Firma Čuček pozna naše občinstvo že od lanskega leta, ko je imelo priliko pokušati izborna štajerska vina in šampanjca. Letos je paviljon lepo preurejen in ne manjka obiskovalcev.

Firma je danes znana po vsej Jugoslaviji, saj gre njen šampanjec daleč tja v južno Srbijo. Čučkov šampanjec se je pil tudi na kraljevski svatbi v Beogradu in rumunski kralj je pohvalil znamko »Demant«, čes da prekaša francoske pridelke. To je priznanje, ki govori več od vseh besedi. Firma od leta do leta napreduje.

Poleg vin pa razstavlja firma Čuček tudi nekaj drugih izdelkov, to so predvsem slamatni tulci za steklenice in je edina firma te vrste pri nas. Firma izvaža tudi prvovrstno konservirano sadje, ki je razstavljeno v posebnem oddelku. Gospod Čuček je nadalje lastnik Strnišča pri Ptuj, kjer se bode razvile razne panoge industrije.

Ivan Rebek, tovarna vseh vrst tehnic in ključavničarskih del v Celju.

Kdo ne pozna solidne ključavničarske tvrdke g. Ivana Rebeka v Celju? Ne samo po Sloveniji, temveč tudi po drugih delih države so znani njeni izdelki. Podjetje, ki se je osnovalo leta 1894., se bavi specialno z izdelovanjem velikih tehnic, to je za vozove, vagonne, skladišča in trgovine, poleg vseh drugih ključavničarskih del in vodovodnih naprav, in razpečava blago po vsej državi.

Denarni promet tvrdke znaša letno okrog 6 milijonov. Podjetje se bo v bodoče razširilo. Na sejmšču ima trdka razstavljene jako lepe izdelke.

»Balkan«, d. d. za mednarodne transporte v Ljubljani.

V glavni ulici ljubljanskega velikega sejma se nahaja skromen, a čeden paviljon št. 529, ki obiskovalcem sejma sicer ne nudi izloženih znamenitosti, vendar pa je vreden, da postojimo pred njim in opazujemo mrzlično delavnost v njem in okoli njega.

To je paviljon naše domače transportne tvrdke »Balkan«, kateri je bila poverjena od sejmškega odbora spedijska služba za sejem in na sejmu. V pisarni malega paviljona se stekajo vse niti te velevažne stroke. Domači in tuji razstavljalci se prerivajo tu: prvi vprašuje, drugi če je njegovo blago ocarinjeno, tretji čepet naroča voz za prevoz, četrti zahteva delavsko pomoč za montažo strojev, peti prosi za informacije glede železniških tarifov, carinskih postavk itd. Vsak hoče biti prvi postrežen in trditi uradni mirno in točno odgovarjajo, pojasnjujejo, telefonirajo v centralo, pišejo in se sploh trudijo, da zadovoljijo vse in vsakogar.

Spedijska d. d. »Balkan«, ki je bila že lani oficijelni spediter velikega sejma in je že itak poznana po širnem svetu, je tekem zadnjega leta še izpopolnila svojo organizacijo, tako da danes ne zaostaja za velikimi mednarodnimi podjetji spedijske stroke v tu- in inozemstvu. Poleg dobro urejene centrale v Ljubljani, Dunajska cesta 33, priznana največjim skladišč v deželi, vozniški parkom, tarifnim oddelkom in sploh z vsem strokovnim aparatom, ima lepo se razvijajoče podružnice v Mariboru, Zagrebu, Beogradu, Caribrodu, na Raketu in Jesenicah ter posestrimi na Dunaju in v Trstu. Dalje je letos definitivno uredila svoje poslovanje

nih delavcev se bo v doglednem času naše delavstvo tudi v obeh navedenih strokah izvežbalo, tako da bo usnjarska in čevljarska industrija postavljena na lastne noge.

Usnjarska industrija na Štajerskem je pokazala že na vselejmu v Zagrebu, deloma tudi na obrtni razstavi v Celju svoje lepe uspehe. Tudi na ljubljanskem vselejmu se moremo prepričati, da je usnjarska industrija na Štajerskem vzlic vsem težavam, s katerimi se ima boriti, v najboljšem razvoju. Usnje in usnjati izdelki, posebno čevlji, morajo postati sčasoma važen izvozni predmet, ki bo v znatni meri kril pasivnost severne pokrajine.

Ugled in zaupanje, ki si ga je pridobilo to domače podjetje doma in zunaj s svojim pravilnim delovanjem, poveča še dejstvo, da ima najizdatnejšo zaslombo pri eni največjih domačih bank, kar je pri spediterjih prav posebne važnosti.

Vsa pojasnila glede uvoza, izvoza, zbirnega prometa, tarifov, carinjenja itd. daje družba »Balkan« vsakomur drage volje in brezplačno toliko v svojem paviljonu na sejmškem prostoru kakor v svojih pisarnah v centrali in vseh podružnicah.

Jos. Rajšter, tvornica kandi in slaščic v Šoštanju.

Podjetje, ki se je osnovalo šele l. 1918., si je že pridobilo svoje ime. Izdeluje kandidate, bombone, čokoladne izdelke, piškote, medene kolače in podobno. Poleg domačih krajev razpeča največ svojih izdelkov v Banatu, Bosni in Dalmaciji. Letna produkcija znaša do 60 vagonov.

V bodoče se namerava podjetje znatno razširiti. Kdor hoče videti dobre domače slaščice, naj si ogleda paviljon G št. 233.

Druge tvrdke:

Slovenska banka, d. d. v Ljubljani

Je bila osnovana koncem leta 1920. z delniško glavnico v znesku 30 milijonov kron ter se peča z vsemi bančnimi transakcijami, podelitvijo kreditov, ustanovitvijo in vodstvom industrijskih podjetij itd. Centrala se nahaja v lastni palači v Ljubljani, Stritarjeva ulica 9, podružnice pa v Mariboru, Dolnji Lendavi, Novem Sadu, Ljutomeru, na Vrhniki, na Bledu. V bodoče misli Slovenska banka osnovati še več podružnic. — Rezervna glavnica znaša 5 milijonov kron. Promet leta 1921. je znašal 5 milijard kron. Dividende se je izplačalo 28 K od delnice.

A. Birolia, apnenice, Zagorje.

Tvrdka A. Birolia, apnenice v Zagorju ob Savi, je bila ustanovljena že leta 1885. in je znana daleč po državi. Proizvalja belo kosovno apno, ki ga razpečava po Sloveniji, Hrvaški, Slavoniji, Sremu in Banatu. Povprečna letna produkcija znaša 550 vagonov.

Lastniki imajo v načrtu, podjetje znatno povečati.

»Singera«-jevi šivalni stroji.

Kaj vse zmore moderna tehnika s pomočjo elektrike, nam jasno kaže paviljon F, kjer ima v oddelkih 123 in 124 trdka Singer nameščene vrsto praktičnih šivalnih strojev na električno silo. Naše pridne gospodinjice, šivilje, krojačice in drugi so ves dan v gostih skupinah oblegali ta paviljon ter strmeli na praktično in sigurno delujoče stroje. Največje zanimanje vzbujajo šivalni stroji za šivanje gumbic. Šivanje lukenj za gume je posebno pri perilu najzanimivejše in najsitnejše delo vsega šivanja. Stroj za gumbice pa sam reže in šiva gumbne luknje na obeh straneh sigurno in s tako brzino, da jih napravi na dan do 3500! Koliko tednov bi rabila šivilja za to. Dalje je tam stroj za prišivanje gumbov, tamburiranje, obšivanje jopic itd. Stroj sami odrezujejo, šivajo, robijo, vse pa gonil elektrika.

Stroj za malice itd. šiva na 3 niti, stroj za vezenje pa izvršuje devet različnih načinov vezenske tehnike. Gospodinjice in šivilje, ogledajte si na vsak način ta Singerjev oddelk v paviljonu F.

mного zla — kakor tudi vsak drug »dar božji«, če se ga brezmejno uživa. Z vinsko razstavo polagamo pred svet ta dar naše zemlje, ki ima povsod dobro ime. Prinesti nam ima tudi gospodarske koristi.

Ljubljana je že lanske leto pravzaprav mislila, da je velesemenj samo zaradi vinske razstave. Letos se je torej ta oddelk povečal, da »ga« lahko vsi pokusijo. Ob enem bo vinska razstava v Mariboru in v Zagrebu. Tu in tam bo pobujanja preveč. Toda mi sveta ne bomo spremenili. Na »veto« so zdravniki in učenjaki, ki pišejo »pro« in »contra«, »za« in »proti« njemu. »Zlata sreda« je tudi tu prava pot.

Želimo torej, da bi vsled njega ne bilo nesreč, pač pa mnogo radosti in zabave.

Na paviljon F št. 152

se opozarja slavno občinstvo. Razstavljeni so razni novi modeli, otroški vozčki, dvokolesa, motorji, šivalni stroji, vsakovrstni deli in pnevmatiki. Cene nizke. Čestiti franke. — »Tribuna« tovarna dvokol in otroških vozčkov, Ljubljana, Karlovaška cesta št. 4. Zvonarska ulica 1. 2882

Šah

Partija dr. Vidmarja na londonskem šahovskem turnirju

ŠPANSKA IGRA.

Beli: Atkina, črni: Vidmar.

1.	e2—e4	e7—e5
2.	g8—f8	g8—e6
3.	f1—b5	d7—d6
4.	d2—d4	le8—d7
5.	8b1—c3	g8—f6
6.	0—0	f1—e7
7.	l85—c6	l47—c6
8.	dd1—d3	e5—d4
9.	8f3—d4	0—0
10.	8d4—f5	le6—d7
11.	8f5—e7	d8—e7
12.	le1—g5	de7—e6
13.	f2—f3	ld7—e6
14.	ta1—d1	tf8—e8
15.	b2—b3	sf6—d7
16.	lg5—f4	sd7—c5
17.	dd3—d2	f7—f5
18.	e4—f5	de6—f5
19.	lh4—g3	te8—e6
20.	tf1—e1	ta8—e6
21.	te1—e6	te8—e6
22.	sc3—d2	te6—e8
23.	se2—d4	d5—g6
24.	sd4—c6	b7—c6
25.	td1—e1	te6—e1
26.	lg3—e1	se5—e6
27.	h2—b3	dg6—f5
28.	kg1—f1	kg8—f7
29.	le1—f2	c6—e5
30.	lf2—e3	d6—d5
31.	le3—f2	d5—d4
32.	dd2—e2	d5—f4
33.	kt1—g1	g7—g6
34.	kg1—h1	d4—c1
35.	kh1—h2	de1—a3
36.	de2—e5	da3—a2
37.	lf2—h4	dg2—a6
38.	de5—f6	kt7—g8
39.	lh4—g8	da6—c6
40.	lg3—e5	de6—e8
41.	df6—h8	kg8—f7
42.	dh8—h7	kt7—f8
43.	lg3—e7	se6—e7
44.	dh7—e7	de8—e7

remis.

Opombe.

- 1.) Velja sedaj kot najboljša
- 2.) Boljše je sf6—d7.
- 3.) Beli hoče igrati sc3—e2.
- 4.) Začetek manevara, ki vodi do f7—f5.
- 5.) S tem dobi črni jako dobro igro.
- 6.) Atkins bi rad zamenjal vse figure.
- 7.) Tu stoji konj izvrstno. Od tu naprej dobi črni napad.
- 8.) Prepreči dd3.
- 9.) Črni se prenaagli. Treba je bilo prej pozicijo dalje ojačevati, a 40. poteza se bliža in z njo časovna kontrola. V naglici je črni pregledal 39. potezo belega.
- 10.) Na 44. de7—+ sledi ke7: 45. kg1 c4! 46. kf2, d3! in črni dobi.

Prva mariborska tovarna plutovina stih izdelkov sprejema naročila na sejmšču paviljon »E« 28.

Kupim za takoj

železne sode od 100 l dalje, pločevinaste kante od petroleja ali benzina. Cenene ponudbe pod šifro »ZELEZNI SODI« na anononno in reklamno družbo Aloma Company, Ljubljana. 3029

Motorno kolo

Puch 6/7 HP. s priklopnim vozom se radi pomanjkanja prostora ceno proda. Ogleda se lahko pri F. Florjanciču, Selenburgova ul. kjer se izve tudi cena. 3022

Gostilna - kantina

v industrijskem kraju na Dolenjskem se odda 1. oktobra pod ugodnimi pogoji na račun. Reflektanti naj se zgledajo 11. ali pa 14. t. m. v Ljubljani, Bethovnova ulica št. 6. 3025

Več vagonov

dobrega konjskega

prešanega sena

ima naprodaj

Franz Mastnak, št. Jurij ob južni žel. 3028

Andrej Oset

trgovina sena, slame, drv, ovsz korusa, sadja in drugih deželnih pridelkov. 2775

Brzjavni naslov: Andrej Oset, Maribor. Telef. 88.

Kdor hoče kaj prodati

Kdor hoče kaj kupiti

Kdor išče službe itd.

— inseriraj v »Jutru«

ne poznamo. Kakšna vina so pili stari Slovani, nam ni znano, pravijo, da so najbolj ljubili »medico«; mi pa pravimo, da so »ga« stari Slovani pili še vselej in kozarec, predno so šli domov — iz tega bi sklepali, da so pili tudi vino.

V srednjem veku je bilo na Slovenskem dosti vina; čitamo o pritožbah, da se župniki ukvarjajo s krcmami. Ob času reformacije vemo, da je imel Trubar velike težave z dvema glagoljšema, ki ju je peljal seboj na Nemško, ker sta na poti toliko popila.

Glede tega je torej jugoslovansko bratstvo popolno. Saj tudi naš največji junak kraljevič Marko rad pije in pesem o njem poje:

»Vino pije kraljevič Marko, sam ga pije, šarcu piti daje.«

Pa v tem oziru nismo osamljeni: za časa reformacije je prišel na ljubljansko gimnazijo kot ravnatelj nemški pesnik Trischlin, ki je tako ljubil našega »vjavca«, da so ga morali poslati, odkoder je prišel. Tudi zgodovinar Valvazor slavi naše vinorodne kraje. Marko Pohl in ve dobro, kje dobro vino raste. Vodnik piše o svojem dedu, da je »rad vino pil«. Tudi njemu je zapel Prešeren, da je preoblečen v »menišec bil, ki rad si pel, še rajši

pil.« Vodnikova Ljubljana je sploh vesela: celo o ženskah poje:

»Je mlada, ga rada vsaj enkrat na dan je stara, nemara se štirih ne brani!«

Prešeren sam je rad posedal ob kozarcu. Svojo veličastno »Zdravico« je združil z letino l. 1844., prijatelju Andreju Smoletu poje elegijo v družbi prijateljev, »Ko vince sladko se v kozarcih nam smeja.« Ko je videl, kako propadajo ideali v življenju, je sklenil, da

»Zvečer s prijatli praznil bom boka«

Zato Prešeren ni pel »vodenih« pesmi. Opojnost življenja je zahtevala opojnosti duha.

S tem smo nekako prišli na literarno polje. To je nekoliko kočljiva stvar. Naj reče, kdo kar hoče, v slovenski poeziji in umetnosti je igralo vino veliko ulogo. Pa mislimo, da v tem oziru nismo izjema na svetu.

Naš narod sam je zložil nešteto pesmi in zdravice vinski trti na čast:

»Ena pička priletela iz dežele štajerske, prav lepo je zapela od vinske trtice« itd.

Enako je donela umetna pesem zlati vinski kaplji. Vsi naši pesniki so pili in peli, z njimi pa tudi vsi pevci in skoraj si ne moremo misliti eno brez družega.

Dobro vino je ponos vinogradnika in krmarja (pri zadnjem ne vselej, op. stavca). Vsak kraj je ponosen na svoj pridelek. Na Bizelskem pravijo ob slabi letini: »Takega je Bog dal«, ob dobri pa: »Takega smo letos pridelali...« Glede »vina in vode« poje že stara pesem:

»Voda ino vino žlahtu dve reči, skoraj brez nobena bit' mogoče ni...«

In nazadnje prizna vino:

»Z vodo mešat' me je zdravo, al' na mizi naj se stri...«

Pravijo, da napravi vino tudi mnogo budega, mi pa mislimo, da je ž njim, kakor z vsem v življenju: »ne quid minis (ničesar preveč)«, je rekel stari Latinec. V tem je vsa življenjska modrost. Saj če se napiješ preveč vode, tudi škoduje. Smatrali smo vino od nekaj kot dar božji in tako smo ga uživali, kakor poje tista pesem o »starčku. Res namavi vino lahko tudi

Iz življenja in sveta

V carskem dvorcu

Petrograd koncem avgusta 1922.

Na dvorišču carske palače raste bujna trava. Puščoba in mir. Med dvema stebroma čaka bronasti kip Ivana Groznega, da ga prenesejo v muzej. Ne plaši nas, Ivan, s svojim mrkim pogledom — v senci si in komaj te zapazi oko!

Vstop v palačo je prepovedan. V antičnih carskih dvoranah se urejajo umetniške in historične zbirke. Nedotaknjene ostanejo dvorane Aleksandra II., kabinet Nikolaja II., zadnjega ruskega carja in majhno število drugih dvoran. Vstopim vkljub prepovedi, ker je moj voditelj, katerega mi je dodelila politična oblast, zapretil ravnatelj z zaporom.

Previdno stopava po temnih hodnikih. Tla so vlažna. Množica zabojev je pripravljena, da se odnesejo dragoceni predmeti. Hodeč mimo zapuščenih konjušnic carske garde se spomnim, kako je carjev kočijaž zastupil štiri najlepše konje, da ne pridejo v roke novim gospodarjem. Na podnožju stopnišča dva balzamlirana vepa, katera je ustrelil Aleksander II. na Poljskem, in kip Volodarskega s polomljenimi nogami. Spomenik tega ljudskega tribuna ima svojo zgodovino, krvavo zgodovino: prvi spomenik tega tribuna je zletel v zrak. Sovjetski preki sod je celo stotino intelektualcev poslal na drugi svet, češ da so na spomeniku hoteli preizkusiti dinamit, katerega so prejeli iz inozemstva. Ravno je poteklo leto dni od tega procesa. Žrtvi tega procesa sta bila poleg drugih tudi pesnik Gumiljev in profesor Tagancev, sin činovnika starega režima, ki je pri Leninu prosił za svojega sina. Pisal mu je: »Gospod, spomnite se, da nisem dal izvršiti nobene smrtno obsodbe, ko sem bil predsednik kasacijskega sodišča. Rešite mojega sina!« Lenin ni odgovoril. Volodarskemu so pozneje postavili drug spomenik na bulvaru konjeniške garde, ki se sedaj imenuje Bulvar delavskega sindikata. Uničen je bil tudi ta spomenik. Ostanke krasijo sedaj med vepoma stopnišče carske palače.

«Vive la Commune!» se glasi napis na svodu v francoskem jeziku, ker smo na dvoru. Sledi navadna dekoracija s sovjetskimi simboli, tje do prvega nadstropja, do vrat dvoran Aleksandra II. V mračnem hodniku vise na prazninah, ki so ostale izza gobelinov, prenešenih v Ermitaž, slike Miljutina, Gagarina in Gorčakova, velik portret Friderika Viljema, raztrgan, in Aleksandra II., preboden na licu z bajonetom. Tu je bila revolucija mnogo bolj divja kakor na Dunaju leta 1918., kjer so detronizatorji Habsburgovcev samo odstranili slike z zidu ter jih vrgli za vrata. Spomenika Marije Terezije se na Dunaju nikdo ni dotaknil, tukaj pa so Katarini Veliki namesto žezla vtaknili v roko leseno palico. Tako ona še danes stoji na Aleksandrovem trgu. Tukaj so se jeziki ikono-borcev izognili spomeniku Nikolaja I. pred Izakovo katedralo, Aleksandra III. na trgu moskovskega kolodvora in orjaški spomenik Petra Velikega pred admiraliteto; razrušen je spomenik velikega kneza Nikolaja, očeta znanega generalisima. V carski palači je bila rusiška besnost nekoliko ublažena; tam smo tudi mi natakili copate iz klobučevine in hodimo v največji tiho.

Vse, kar je živelo, je sedaj mrtvo. Spomin je oskrnjen. Krasen glasovir je razbit, razbita tudi glasovita ura, katero so navijali le enkrat na leto. Vse so opustošili vojaki, mi je pojasnil moj spremljevalec. Povsod sledovi nasilnega uničevanja. V spalni sobi Aleksandra in Marije Aleksandrovne leže črepinje krasne kitajske svetilke, v zlati dvorani so razbiti kandelabri, knjige iz carske biblioteke so prenešene v ljudske knjižnice — na srečo, če je res. Neka neplimsna ženska, Petrovna, jih urejuje po formatu in po vezavi...

Naš obisk v carskih sobanah se bliža koncu. Na svojem mestu je še mlza, na kateri je Aleksander II. leta 1861. podpisal dekret o osebnih svobodi, a leta 1877. napoved vojne Turški, na svojem mestu je še brzojavni aparat, ki je služil carju za direktno zvezo z Viljemom I. Okrvavljena smrtna postelja Aleksandrova stoji skoro v skritem kotu dvorane. Ura na kamnu še vedno kaže 3 in 35 minut — trenutek, ko jo je ustavil Aleksander III., ko mu je umrl oče dne 1. marca 1881.

Na drugi strani mračnega hodnika v antični rotondi se začneja muzej revolucije.

Je. S parapeta izpod kupole vise ruševče zastave ter nam za trenutek kličejo v spomin vizijo Napoleonske grobnice v muzeju invalidov. A cela razporedba je nekaj zasmeh: nič ni tukaj velikega, nič ne govori o epopeji in osebnih hrabrostih; vse je grozno divje. Mračne kolone so zavite v črnilo. Strašna je veja, na katero je Judenič v Jamborju obehal rdečkarje, strasen je panj z rovaši, ki so se vrezavali pri vsaki eksekuciji, da se je zvečer vedelo, koliko človeških življenj je bilo uničenih. V okviru je nek časopis s 1236 imeni oseb, katere je justičiral Denikin v Harkovu. Vzdož se vrste fotografije pretresljivih pogromov v Kijevu. Tu se ne povečuje genijalnost in hrabrost, to je samo prvi pogrebni hram, zgrajen, da ohrani spomin na grozote državljanske vojne.

V arabski dvorani vise ogromni portreti nihilistov Kampurina, ki je leta 1880. poskušal s bombami razstreliti carski дворец, in dilaka Grinjeckega, ki je umoril Aleksandra II. Zaradi svoje umetniške tradicije obsega salon za koncerte številne projekte spomenikov in soh, basreliefe, spominske plošče in okraske. Lenin se pojavlja v vsakem kotu, Volodarski je inspiriral bogve koliko umetnikov, potem Trocki, Liebknecht in Roza Luxemburg. Kritika je posebno pohvalila basrelief «Orbi terrarum ex Oriente lux», kateri naslov pač pove vse. Salon Nikolaja II. služi kot kinematografski atelje, ker se namerava v filmu rekonstruirati revolucijo. Velika slika Nikolaja I. ne vidi te ropotije, zagrnjena je z rdečo zastavo. V maršalski dvorani je nagromaden pohištvo — videli smo ga samo skoz steklena vrata. Dvorana je pod pečatom, da kaj ne izgine.

S tem je končan obisk carske palače. Dvorane poslednjega carja Nikolaja II. so še vedno pod pečatom. Komaj sem mogel videti kabinet s stebri iz malahita. V tem kabinetu so boljševiki svojedobno aretirali ministre Kereenskega. Stopimo na dvorni vrt, ki nima več železne ograje, kamenje iz zidane podstave pa ovira naše korake. Deloma je bilo kamenje porabljeno za bilndaze v obrambo Petrograda, ko so se Judeničeve čete približevale mestu.

Obrnemo se še na desno. Iz prostorov preobraženke vojašnice se sliši na ulico himna Internacionala. Vojašnica Pavlovsk je prazna. Na Marsovem polju je sedaj pokopališče. Tam, kjer so nekdaj pred carjem defilirali njegovi zvesti polki, počivajo sedaj žrtve revolucije. Štirigolata ograja opasava grobove padlih v Jaroslavu, grobove Voskova, Volodarskega in Urickega, ki so skupaj s Trockim in Buharinom prišli iz Amerike, ko je bila zrušena carska vlada.

Vsako mesto v Rusiji je izkazalo spoštovanje mrtvim ki so padli v grozni borbi revolucije. Žrtvam revolucionarjev pa je bil odklonjen tudi pokop v ruski zemlji. Zemeljski ostanke umorjene carske rodbine nimajo nagrobnega spomenika.

Pod lavo

Rezultati poslednjih izkopnin v Pompejih, ki jih je pred 2000 leti zasula lava, prinašajo senzacionalne podrobnosti, tako, da se nam razdobje 2000 let zdi, le kakor en dan. Kakor včeraj ali danes najdete v Pompejih na zidovjih velike volilne oklice: «Volilci! Glasujte za Decija Sekunda!» Citate oglas: «Danes velika predstava v Pozzuoli! Borbe gladiatorjev!» Par korakov dalje: «Jutri svečana predstava v amfiteatru, bo z divjimi zvermi! Svečani sprejod po ulicah!»

Nedaleko stran so izkopali — bar. Lične mramorne mizice so obložene z malimi bronastimi skodelicami za delikatese, ko da so bile servirane včeraj. Ob steni je vrsta dragocenih vrčev za tople in hladne pijače. Na malem ognjišču so na-

Ysak
papirni trgovec

Ysaka
tiskarna

Ysak
knjigovoz

MORA
v svojem lastnem interesu spoznati

„PAPIR ŠEFA“
Obiščite ga v njegovem lastnem paviljonu desno pri glavnem vhodu.

LUDOVIK ŠEF
Maribor, Prešernova ulica štey. 1.
Telefon interurban 148. Telegram: Papiršef, Maribor.
Tovarniška zaloga papirja in lepenke.

Na čvrsto zaklopljen vrč s svežo pitno vodo. Odkrili so dalje privatno hišo z malim vrtom; strešica nad vrati, sestojeca iz tisoč malih koščkov, se je dala s trudom zopet sestaviti. V malih sobicah je strop nepoškodovan, slikarje sveže, mramorne stopnice ohranjene. To je hiša umetnika Ceriala. Gravidal je drago kamenje, našli so se karneoli in ametisti, par lepo izdelanih pečatnikov in vse umetniškovo orodje.

Nasproti stoji hiša «moralistova», tako imenovana radi treh napisov v obedovalnici: «Bodi miren, preziraj vse, kar povzroča neslogo! — Spoštuj svojega bližnjega ženo! — Mladina mora s čistimi rokami, nogami in servletami prihajati k mizi in pri obedu molčati!»

Skozi krasen mramorni portal vstopite v ponosno hišo, ki jo delavci imenujejo «hišo mrtvih». Njen lastnik je bil Octavius Quartus. Ta palača je gotovo eno največjih arheoloških odkritij. Vsa tri visoka nadstropja so dobro ohranjena. Številne male sobice blestijo vsaka v drugi barvi. Lepo vzbočeni stropi se sedaj spopolnjujejo z odpadnimi kosli. V zidnih odprtinah visijo male oljne svetilke, ki so obenem razsvetljevale po dve sobici. Ostanke šip iz modrikastega, ne čisto prozornega stekla še stojijo v okvirjih. Hodnik z dolgo vrsto stebrov vodi v okusno jedilnico z malimi zofami. Domače svetilke s fontano ima sveže ohranjene slikarje, katerih ena predstavlja Narcisa, ogledujočega se v zrcalu z edino, doslej v Pompejih najdeno umetniško signaturo «Lucius pinxit». V ozadju so vrtno grede. Podzemna bogato okrašena dvorana je služila stanovalcem za osveževanje v vročem poletju. Ko je dne 24. avgusta leta 79. izbruhnil Vezuv, se je obitelj s sužnji vred zatekla v to dvorano v nadi, da tako ubeži katastrofi. Toda tudi nje je vse pokopala lava, zato se ta ponosna palača imenuje danes «Casa del morti».

Ljudmila Nadilo
Jindrich Fuciman
zaročena 3019
1. septembra 1922
Ušti nad Labem Škotja Loka

Pletene jopice
rokavice, nogavice
po najnižjih cenah
pri
A. Šinkovic nasl.
K. SOSS 43/II
Ljubljana, Mestni trg 19.

Med. univ. 2976
dr. Matija Ambrožič
specijalist za otroško zdravstvo
ordinira ob delavnikih od 1/3. do 1/4. ure
Ljubljana, Gradisce 9, I. nadstr.

Nudim
po najnižjih cenah:
otrobe, moko za krmo (8), oves, dom
kašo ter druge deželne pridejke.
Ljudevit Sirc, Kranj.
Brzojavni naslov: „Deželni promet“ Kranj. 2964

Ali ste že čitali novo štey. „NJIVE“?

= Stedilniki =
na veliko in malo
FRAN KOSMAČ
stavbeno ključavničarstvo in specialna delavnica za
vzdigne štedilnike 3080
LJUBLJANA, Jeranova ulica štey. 5.
Razstavljeni štedilniki v paviljonu „G“ št. 263.

LOKOMOBILI,
najmodernejše konstrukcije v vseh velikostih.
Garniture parnih mlatilnic.
Tračnice za poljske železnice s 600 mm
kolotečne širine, z vozički za prevračanje.
Tračnice za gradbene svrhe in industrijske tirnice.
Plinove in vrelne cevi vseh razsežnosti, črne
in pocinkovane.
Kompletno parno žago, polnojarmenik.
Remscheidsko orodje. 3027
Zičniki od 10/20 do 46/120.
Stavbno-konstrukcijsko sirovo železo
(grodelj).
Črna in pocinkana pločevina vseh razsež-
nosti.
Rofa stroj brez barvnega traka, razpošilja takoj
od skladišča Maribor.
Jugoslovansko importno in eksportno
podjetje inž. RUDOLF PECLIN, Maribor
Trubarjeva ul. 4. Telefon interurban 82.
Ljubljanski velesejem, paviljon „H“ št. 340.

Štedilnike na premog
najpriprostejše kakor tudi najfinejše izdelave, štedilnike
na plin, kopalne peči, razne priprave za pogrevanje vode,
štedilnike na premog, 3024
plin in paro, za največje kuhinje
priporoča
Fried. Siemens
pat. kurilni in kuhalni aparati,
družba z o. z.
Ljubljana
nova palača Kreditne banke.
Zastopana na velesejmu, paviljon „J“, stojnica 425.
Prvovrstne kvalitete! Najodličnejše reference!

Brzojavni naslov:
Orientped

Kr. dvorna specijacija

Brzojavni naslov:
Orientped

„ORIENT“

mednarodna trgovsko-specijacijska in skladiščna
delniška družba

v Mariboru.

Mednarodni specijacijski koncern.

Od domačih trgovcev in industrijcev ustanovljeno podjetje.

Podružnice: Ljubljana, Beograd, Zagreb, Jesenice,
Rakek, Split, Osijek, Subotica, Novi Sad.

Mednarodna specijacija. Carlinsko posredništvo.
Vskladiščenje blaga. Prevoz blaga s tovornim
avtomobilom. Revizija tovornih listov. Zbirni pro-
met med Jugoslavijo, Dunajem, Prago, Berlinom
in Trstom. Zbiranje poštnih paketov v vseh
večjih trg. centrih Evrope, Svetovne zveze!

Ljubezen na počitnicah

Roman.

V sobi sta naleteli na gospodinjko, ki je s svojim predpasnikom pridno drgnila peč. V trpkem gnjevu, ki se je stopnjeval do bolelosti, je gledala Tuska kmetico: tanki kosmiči vranječnih las so obdajali njen rumeni obraz. V svojem kožubovinastem jopiču je bila slična poglavarju Indijancev, ki je zašel v suženstvo in je obojen, da snaži zakopanske sobe.

— Gospa Obidowska, je dejala Tuska s pridruženim glasom, skrbite, da moreva hoditi neovirano skozi vežo!

— Kaj pa vam je napoti?

Tuska je opazila, da Pita jako rado vedna posluša, medtem ko je odlagala svoje stvari. — Vaš mož, je nadaljevala po kratkem obotavljanju, se je v veži pogovarjal z neko žensko, ali kaj, da nisem mogla mimo.

— To je bila Hanusia.

— A tako, njegova sestra, je odvrnila Tuska, vesela, da je našla izgovor.

Vikta pa ni razumela njenega namigavanja.

— Sestra? Kaj še? je nadaljevala mirno. Moj Jožek nima nobene sestre. Hanka Pazerna, to je ona, ki je hodil Jožek že poprej z njo. Saj razumete. Ali gospod župnik ju je svaril z lece in Jožek si je dejal, da ima tako lep fant lahko lepše življenje, namesto da bi vedno le garal. Pustil jo je in vzela mene.

Tuska se je čim dalje bolj vznemirjala. Prekinila je svojo gospodinjko.

— Prosim vas, pojdite z menoj v vežo. In stali sta v stružju, še mokrem od Hankinih in Jožkovih opank.

— Prosim vas, gospa Obidowska, je rekla z glasom, kakor nedavno, ko je v hotelu krakovskem po hišni dala pozvati svoja soseda k miru, — želim, da se kaj takega ne zgodi več pred mojim pragom.

— Kaj šolite, ... To stružje mora proč? ... Počasi ga že srecemo na polje.

— O stružju ne govorim. Ampak vaš mož se je poljubil z dekletom tukaj v veži. Odpustite, da vam delam bridkost, ali morala sem vam to povedati.

Ni si upala pogledati v blede obraz kmetice, kajti mislila je, da bo žena besnela jeze in bolelosti, ko izve, da se vrši izdajstvo v njeni lastni hiši.

Gospodinja pa se ni premaknila z mesta.

— Pravico ima, je odgovorila naposled s slovesno resnobo.

— Kako to? Saj je vendar vaš mož?

— Ali ona je bila že pred menoj njegova ... Pravico ima!

Tuski so se zmedle misli. Čutila je, da te stvari nasprotujejo vsem družbenim običajem, vendar se je skrivala velikanska sila v tem velikem, brezmejnem pojmovanju življenske resnice.

— Vedeti morate namreč, je počasi nadaljevala kmetica, da imata malega dečka. In široko je razprostrla roke.

Počasi in mirno, kakor da nosi na ramah križ, ki si ga je naložila prostovoljno, je stopila na cesto. Ob njenih suhih, kakor posekanih bokih je padala njena od solca obledela spodnjica. Bose noge so krepko udarjale ob deske, ki so bile položene na blatnih tleh. Roke je vtaknila pod jopič.

Ostro kakor telo te žene je bilo tudi njeno naziranje. Njena filozofija je bila silna, ustaljena in enostavna. Poznala je samo eno, to je lastninsko pravico. Kakor je oddajala svojo sobo, svojo »lepo kanapo«, svoje »lepe« zastore letovičarjem, prav tako je odstopala od časa do časa tudi svojega »lepega« moža. Vkljub temu pa je bila le ona lastnica svoje sobe, zofe, zastorov in svojega Joška.

Vikta je čutila v sebi dovolj sile, da se ravna po tej enostavni življenjski modrosti. Ni se borila sama proti sebi in si ni prilagajala pravic, ki so nasprotovale instinktu njene individualnosti. Ni se udajala obupu. Krepko

in odločno je stopala ter nosila na svojih ramah breme, ki je delalo iz nje nenavadno čutečo bitje. Slika je preko poti ter izginila na steni, ki se je vila navzgor med skalinami, po katerih je z divjim šumom bobnel goraki potok.

V.

Gledališka dvorana, krčevito v »slogu« opramljena, toda mračna in slabo razsvetljena, se je začela polno polniti. Od bližnje slaščičarne je prihajala mešanica glasov in živketanje krožnikov. Občinstvu se ni nič mudilo, stalo je za mizami ali po hodnikih.

Tuska in Pita sta v svojih belih švirotnih oblekah pokoncu in lično kakor lutki sedeli na svojih prostorih. V svoji okusni opravi in s skrbno, elegantno frizuro sta publiki splošno ugajali. Kmalu se je vse oziralo za njima. Ti pogledi so jima prijali in trudili sta se, da ohranita svojo elegantno pozo. Tuski je kalila veselje samo zavest, da nima velike izbire v oblekah.

— Kmalu bodo poznali vse na pamet, je razmišljala v skrbih.

Imela je danes posebno srečen dan. Mehki ševijot se je jako ustrezno oprijemal njenih nekoliko prepornih udov. Velik čipkast ovratnik, ki je padal po ramah, je zakrival bujnost, kakor bi mogla kvariti linijo. Obraz pa je bil nežen, s pravilnimi potezami, mladosten in dražest. Posebno izrazita je bila brada s preljubeno jamico. Gosti, v zlatu se svetlikajoči, zelo skrbno gojeni in v moderno frizuro počesani lasje so zakrivali takisto mladostno poln bel vrat. Samo oči niso ustrezale. Bile so sicer nenavadne, sliče očem Japonke, in so kazale za hipe čudno nemiren izraz, ali so bile majhne in nelepo oblikovane. V celoti pa je Tuska s svojo visoko postavbo, lepo hojo in odličnimi kretinami napravljala najboljši vtisk. V svoji beli obleki in v velikem klobuku iz cvetlice je mogla ob večerni razsvetljavi zadostiti tudi najbolj razvajanemu okusu.

Posebno dražestna je bila Pita. Njena, kakor listki kamelije nežna polt, je prelivala iz blede barve v boje vrtince in alabastra. Zdelo se je, kakor da jo preseva rožnat plamen. Lepe poteze, mala, nekoliko ironska usta, pepelnasti, do polovice hrbta spuščeni lasje, aureola belega, z velikim peresom obsedenega klobuka in pa ona neizreklija vase zaljubljenost, ki je lastna deklicam Pitine starosti, vse to je delalo iz nje skoraj nadzemske prikazen.

Vendar pa je vel od obeh hkratu tudi nekak hlad, ozračja tesno povezanih duš in preji. Vljudo sta se smehljali, da sta bili razočarani. Upali sta, da obrneta nase pozornost množčevilnega občinstva. Toda izdajali nista ni trenutek, da so bile varane njune nade, niti sami sebi, niti mulo brojnim obiskovalcem, ki so ju občudovaje opazovali.

Muzikanti v orkestru v zakopanskih kostumih so dologočasni zaigrali neznan overture. Temni in mračni zastor, ki je predstavljal »Morsko oko«, se je tajinstveno pregibal. Segal ni do tal; zdaj pa zdaj je bilo videti par nog v bolj ali manj solidnih čevljih. Te moške in ženske noge so izdajale tajnost take potovalne gledališke družbe, iz velikih mest, ki potuje od letovišča do letovišča, »da se odpočije in si nabere novih moči«. Da preživi onih par svobodnih tednov v svežem zraku in — kdo vé, — morda zasluži par golinarjev za neplačane svoje dolgove.

Končno se je dvignil zastor. Igrali so francosko burko, polno dvomnosti in jako lahko razumljivih situacij. Takoj v prvem prizoru je sedla velika bujna igralka na kolena svojemu partnerju in videti je bilo, da ne misli tako kmalu izpremeniti svojega položaja. Cela vrsta dovtipov, prikrojenih po najnižjih instinktih množice, je bila vsebina tega prizora. Tuska se ni niti zganila. Ona, ki je tako skrbela, da bi Pita ne videla Joška, poljubljajočega Hanko v kmetiški veži, je ostajala povsem mirna,

ko je gledala njena hčerka košljivo sceno na odru.

Prvo dejanje je bilo hitro končano. Zastor je hrupno padel. Zganila se ni nobena roka. Nad gledalci je vladalo dolgočasje ... Mahoma pa je postalo za Tusko in Pito veseleje in živahnije. Sedla je ondi razigrana družba, ki je živo kramljala in se smejala.

Zašumele so svilene obleke, zrak vsenaokrog se je napolnil z znanimi vonji parfuma tréfle, incarnat in violette ter pudra veleutin.

Tuska in Pita sta s tresočimi nozdrvi usrkavali ta vonj. Družba je štela tri dame in enega gospoda. Za dejanje na odru se niso brigali, nego so se polglasno razgovarjali.

Tuska je poslušala ...

— Ko bi imela ena izmed vas takole krasne lase, kot jih ima to dekle pred vami, je dejal med pogovorom možki.

— Saj imam jaz vendar tudi zlate lase.

— Seveda, »eau de fee« ali »auréolin«, ali kako se imenujejo vsa ta goljufiva sredstva.

— Prava reč ... v njeni starosti.

— Saj to je ravno ... v njeni starosti.

Pita je sedela nepremično, samo njene mali nšesci sta zardeli med zlatimi lasmi, kakor dva makova listka v žitnem polju.

— Kakšno veselje imaš, praviti nam pikre stvari, je rekla končno ena izmed žensk.

— Ker vas imam rad.

— Daj mi raje vrtnico, ki jo mrevra riš že ves večer.

— Ne, dam jo dekletu z lepimi lasmi.

(Dalje prihodnjik.)

V čevljarski stroki dobro vpeljani

zastopnik

se išče proti proviziji za takoj. Naslov v upravi »Jutra«. 2996

Strojno mizarstvo Hasenbüchl, Oplošnica

Ustanovljeno leta 1906.

se priporoča za večja stavbena dela kakor tudi za izdelavo vsakovrstnega pohištva. Izgotovitev A. Ž. panjev po natančnem načrtu čebelskega društva v Ljubljani s razlozljivimi čebelnjaki. Oddati ima 50 vrat (Füllungs-Kreuztstreu) 2-20 cm visokih, 90 cm širokih (im Lichte, 46 cm močan les) samt Pfostenstock 180 mm + 80 mm Zier- und Falzverkleidung für Einsteinschloß. 2965

Karl Prelog

trgovina s sukancem in bombažem ter drobnina na debelo
Ljubljana, Sv. Jakoba nabrežje 11.

Jermenarji, sedlarji, tapetniki, kolarji, košarji in torbarji

ne pozabite pogledati

II. Ljubljanski velesejem, paviljon „H“ številka 324
od trdke 2846

„LORUM“, d. d.

za trgovino jermenarskih, sedlarskih, tapetarskih, kolarskih, pleteničarskih in torbarskih okovov, priborov in orodja.

Duga ulica 12

ZAGREB

Telefon št. 14-98

— Zedinjena zagrebska industrija črev —
Antolković, Sertić i dr. k. d.

Gundulićeva ul. 4.

Zagreb

Gundulićeva ul. 4.

Brzjavke: DARMUS

Telefon: 15-37

Ponuja s svojega skladišča
svinjska in ovčja čreva. 2880

PARADIZ
sta bila brez obleke

Adam in Eva

sedaj tega ni treba, ker se dobe vsakovrstno

obleke za gospode,
dame in otroke
v trgovini

O. BERNATOVIĆ

Ljubljana, Mestni trg 5-6

„SVETLA“ d. d. za žarnice in elektrotehniko

Centrala: LJUBLJANA, Mestni trg št. 25.

Telefon 450.

Podružnice: ZAGREB, Frankopanska ulica broj 2. Telefon 802.

MARIBOR, Gosposka ulica šte. 20.

Električni stroji

Instalacijski material

Svetlobna oprema

Žarnice

Kabel

Zastopstvo različnih svetovnih firm.

Števci

Kurilni in kuhalni aparati

Material za slabi tok

Material za proste

napeljave

Solidna in hitra postrežba. Brezhibni material, odgovarjajoč tehničnim predpisom.

== Najfinejši ==

konjak-
medicinal

In vse vrste žganja iz sadja

priporoča

2979

Parna veležganjarna
Robert Diehl, Celje
(Slovenija).

Manufaktura
na debelo!

Paviljon
„H“ 329

M. Hribernik

Ljubljana, Sodna ulica šte. 6

Velika zaloga in vsakovrstna izbira

Manufaktura
na debelo!

Paviljon
„H“ 329

Domače vesti

* **Minister za javna dela v Mariboru.** V nedeljo dopoldne je iz Rogaške Slatine dospel v Maribor minister za javna dela, ki si je v spremstvu policijskega nadsvetnika Kerševana ogledal vrtnarsko podjetje »Vrt« g. Džamonja. Zvečer se je minister zopet vrnil v Rogaško Slatino, kjer je s svojo družino na letovišču.

* **Poslanec dr. Kukovec** je opozoril pomočnika finančnega ministra dr. Popoviča na kvarne razmere pri mariborski carinarni, o katerih je poročal na nedeljskem zboru zaupnikov demokratske stranke v Celju ravnatelj Kežar, in zahteval temeljito remediuro.

* **Osebnost v. Včeraj** je prisel v Ljubljano minister n. r. Miloje Jovanović, da si ogleda ljubljanski veliki sejem.

* **Komandant celokupnega orožništva** polkovnik Uzun - Mirković je v ponedeljek inspiciiral mariborsko orožniško garnizijo, nakar se je zvečer odpeljal v Ljubljano. Polkovnik Uzun-Mirković je postal med Srbi popularen zlasti kot junaški branitelj Beograda v svetovni vojni.

* **Subotički trgovski akademiki v Ljubljani.** V četrtek ob pol 18. uri pride v Ljubljano 20 moških in 24 ženskih slušateljev trgovske akademije v Subotici, da si ogledajo veliki sejem.

* **Skupščina beogradske sekcije profesorjskega društva.** Na običnem zboru beogradske sekcije profesorjskega društva, ki se je vršil v torek, je bil izvoljen za predsednika gimnazijski ravnatelj Sv. Tomić. Skupščina je sklenila soglasno, da se bodo profesorji v boju za doseg svojih upravičenih zahtev poslužili vseh zakonitih sredstev, ki so jim na razpolago.

* **Polkovnik Milavec t. Včeraj** je umrl v ljubljanski bolnici polkovnik v pok. Josip Milavec. Kdo ni poznal tega ljubeznivega, vedno agilnega moža? Polkovnik je bilo na njem malo videti, zato pa tem več Slovenca in Jugoslovana. Doživel je letos svoje 70. leto. Rojen je bil v Planini, maturiral je v Ljubljani in je potem vstopil v kadetno šolo. Kot častnik je potem služboval po raznih krajih v Galiciji, na Ogrskem, v Trstu, Ljubljani in v Bosni. Tako je imel priliko spoznati slovanske kraje in narode in je govoril več slovanskih jezikov. Svoje tovariše častnike je učil slovenskine in ruščine. Ko je odšel v pokoj, se je nastanil v Ljubljani in je marljivo delal v »Dramatičnem društvu«, »Narodni žitnici« in v »Ciril Metodovi družbi«. Za njo je zimal geslo: »Mal polži dar domu na oltar!« Tega gesla se je držal tudi sam in je prinašal male darove na oltar domovine, posebno s svojimi članki v »Slovenskem Narodu« in v »Dnevu«. »Dan« je bil izrazito srbofilski list, in vendar je prinašal pokojnik zanj bojevitke članke proti pansemanskemu pohodu na Balkan. Med vojno je moral zopet obleči vojaško sukno in je na svojem mestu skrivaj delal za naše ljudi. V veseljem je pozdravil novo dobo. Zadnja leta je dopisoval »Našemu Glasu« in je skušal pomagati v naših uradniških stanovskih in narodnih organizacijah. Bil je mož zlatega slovanskega srca. — Pogreb se vrši v četrtek popoldne ob 15. iz javne bolnice, in sicer z vojaško asistenco. Ave, anima candida.

* **Iz naše mlade avijatike.** Poročnik-pilot Niko Obuljen je s svojim avijonom poletel te dni iz Novega Sada v Mostar. Za ta polet preko bosansko-hercegovaških planin v distanci skoraj 300 kilometrov je rabil 1 uro in 40 minut. Za naše razmere je to vsekakor lep uspeh.

* **Jugoslovanski Monte Carlo.** V primorski Crikvenici je bila pred par meseci otvorena igralnica pod imenom »Cercle des etrangers« po vzorcu one v Monte Carlu. Opremljena je z vsem mogočim komfortom. Kakor pove že ime, je igralnica na razpolago samo tujcem ter so izključeni domačini kar je popolnoma v redu. To je edina igralnica te vrste v Jugoslaviji, a glavna svrha ji je, da dviga tujski promet v naših kopališčih, zlasti v Crikvenici. Celo igralnica, ki je nameščena v hotelu »Terapija«, obsega tri velike dvorane, in sicer za »roulette«, »la boule« ter »chemin de ferre«. Najpriljubljenejša igra je roulette. Minim. vloga je 10 Din, maksimalna pa 3500 dinarjev. Službeni jezik v igralnici je francoski. Igralica ima svoj lastni bar ter buffet, dočim so igralcem stanovanja na razpolago v hotelu »Terapija«.

* **Dohod srbskih in hrvatskih profesorjev.** Danes ob 14.21 prispeje v Ljubljano na glavni kolodvor srbski in hrvatski profesorji, ki se udeležijo profesorjskega kongresa. Odbor sekcije ljubljanske vpludno vabi vse članice in članke, da se polnočtevno udeležijo sprejema.

* **Jurčičevo 45letnico** praznuje Muljavska mladina na dan 8. septembra 1922 ob 2. uri popoldne pred Jurčičevim rojstnim domom z vpriporitvijo »Desetega brata«, godbo, srečelovom in šaljivo pošto. — Za dobro dojenje kapljico, pivo, gorko in mrzlo kuhinjo bo preskrbljeno.

* **Odvetniška vest.** Odvetniški izpit z dobrim uspehom je napravil odvetniški kandidat dr. Josip Klimentič, ki se nastani v Mariboru.

* **Himen.** Poročil se je danes na Gorenjskem z Matiček Štizer z edle Minko

Malič. Bilo srečno! — Gospod dr. Zdravko Fister, zdravnik v Kranju, se je poročil z gospodično Mileno Matanič, učiteljico srbohrvaščine v Vrhniki na otoku Krku.

* **Univerza v Gradcu in naši akademiki.** Vsi visokošolci, ki nameravajo študirati v Gradcu, dobijo vsa potrebna navodila od rektorata univerze v Gradcu. Pogoji za študij na graški univerzi so zelo ugodni, ker se namerava otvoriti za jugoslovanske akademike poseben internat, kjer bodo dobivali dijaki hrano in stanovanje po znižani ceni.

* **Sestanek mariborskih trgovcev.** Včeraj zvečer se je vršil v mariborskem Narodnem domu na iniciativo Slov. trgovskega društva sestanek trgovcev, ki je bil jako zanimiv. Referent g. Mohorič je bil sicer žal zadržan, zato pa so trgovci sami poročali o raznih perečih gospodarskih vprašanjih, ki zanimajo ne samo trgovce, ampak tudi ostalo občinstvo. Posebno živahna je bila razprava o zamudnem poslovanju na mariborski carinarni in o nujni potrebi takojšnje uvedbe podobora pri Narodni banki v Mariboru za odobrenje nakupovanja deviz.

* **Nov predmet na učiteljskih.** Ministrstvo prosvete je odredilo, da se v prihodnjem šolskem letu na vseh učiteljskih uvede kot nov predmet »šolska administracija«. Posebna komisija izdelala program za ta predmet.

* **Bančne ekspoziture** otvori v kratkem Trgovska banka v Slov. Bistrici in Konjicah, kjer se v zadnjem času zelo živahno razvija lesna industrija in trgovina.

* **Električna razsvetljava v Mostah.** Občina Moste pri Ljubljani dobi v kratkem električno razsvetlavo. Občina je s tamkajšnje kemično tovarno sklenila pogodbo za dobavo električnega toka za vso občino. Drogovi za napeljava električne razsvetljave se že postavljajo ter bo električna razsvetljava že tekom letošnje jeseni začela funkcionirati.

* **Selitveni troški oficirjev.** Vojni minister je izdal naredbi, da se oficirjem in vojaškim uradnikom, ki po izvršeni selitvi po službeni potrebi v predloženih računih za izplačilo potnih stroškov izjavijo, da ne presele tudi obitelji in pohištvo iz prejšnje v novo garnizijo, oziroma v novo določeni kraj, prizna in izplača naknadno na ime selitvenih stroškov znesek, ki je določen za samce. Ako pozneje v zakonitem roku izvrše tudi selitve obitelji in pohištva, se jim naknadno prizna in izplača diferenca med prejetim zneskom in vsoto, ki jim pripada kot oženjenim in z obitelji obremenjenim.

* **Na naslov višjega šol. sveta.** Prejeli smo: Pred nastopom novega šolskega leta učiteljice ženskih ročnih del še vedno niso tako srečne, da bi prejele zakonito jim pripadajočo kilometrino za minulo šolsko leto, dasi te ob mali plači in veliki draginji z njo resno računajo. Še več, potnina niti za šolsko leto 1920/21 niso prejele, tako da jim je ista razen malega predjuna kar za dve leti na dolgu. Da je delavcem zasluženke zadrževati, vnebovpijoč greh, tega viš. šol. svet gotovo ne ve, sicer bi storil svojo dolžnost, saj proračun je že davno sprejet. Morda pripomorejo te vrstice prizadetim osebam do željno pričakovanih kronik. Smo radovedni, če morajo člani raznih uradov in komisij tudi čakati na kilometrino kar celi 2 leti kot učiteljice ženskih ročnih del, ali je pa morda tam druga mera in pravica.

* **O orlovskih izgredih na Bledu in zlasti na Lescih** pri odhodu večernih vlakov smo prejeli še par dopisov, ki v polni meri potrjujejo našo včerajšnjo notico in jo ilustrirajo s podrobnimi kričnimi izrazi orlovske surovosti in nediscipliniranosti. Kakor da bi hotel Bog sam kaznovati to klerikalno avantgardo za vse one nesramne klevete, ki so jih lagradili na Sokolstvo ob ljubljanskem zletu. Klerikalno časopisje, ki povzdiguje do neba to svojo demoralizirano armado, si še upa potem govoriti o sokolski Sodomi in Gomori. Težko si je zamisliti večjo lopovščino in večjo hinavščino. Fuji!

* **Primerno službo išče mlad gospod,** ki zna slov. stenografijo, strojepisje, enostavno in ameriško knjigovodstvo, poleg slovenščine še srbohrvaščino nemščino in italijanščino. Moral je pred meseci zaradi bolezni izstopiti iz službe. Je sin učiteljske rodbine, pa je zato prisiljen, da se preživlja sam. Sprejme vsako mesto in kjerkoli. Posreduje in prijaznosti uredništvo »Jutra« (Ljubljana, Miklošičeva cesta 16), kamor naj se blagovoljivo pošljati tudi ev. cenjene ponudbe.

* **Požar na Bučah.** Na Bučah pri Kozjem je posestniki Tereziji Bevc pogorela hiša, blev, vse pohištvo in obleka. Škoda znaša nad 200.000 kron. Zažgali so otroci.

* **Smrtna nesreča.** 45 let stari Liliputane Josip Furek iz Maribora, ki je bil v zadnjem času zaposlen pri nekem tukajšnjem reklamnem podjetju ter je nosil po ljubljanskih ulicah neko reklamno desko, je v ponedeljek zjutraj smrtno ponesrečil. V Potočnikovi hiši, kjer je stanoval, je tako nesrečno padel po stopnicah da je z glavo zadell ob zid in se je ubil. Truplo ponesrečenca so prenesli v mrlišnico pri sv. Krištofu.

* **Požar v led strel.** V cerkev sv. Trojice v Halozah je te dni ob hudi nevihti udarila strela. Stolp je pogorel. Škoda se ceni nad pol milijona kron.

* **Navihani gojuf.** K nekemu ljubljanskemu delavcu je prišel te dni navihani gojuf, star približno trideset let, in mu rekel, da mu lahko preskrbi nekaj šopa po 70 kron in nekaj kilogramov koka po 20 K. Napotila sta se proti Šiški in šla v Matjanovo gostilno, kjer je »Janez« zahteval na račun 460 kron, češ, da mu takoj prinese slanino. Odsel je z denarjem in ni se več vrnil. Navihanemu »Janezu« še niso prišli na sled.

* **Tatvina.** Iz spalne sobe mestnega učitelja Ivana Malnarčiča v Ljubljani je bilo predvčerajšnjem med kosilom ukradeno 5 kooov, obleke in en velur-klobuk v skupni vrednosti 10.000 kron. Tat je prišel v sobo skozi okno.

* **Žeparji na ljubljanskem velesejmu.** Na ljubljanskem velesejmu so se v znatnem številu pojavili tudi — žeparji, ne samo domači, marveč tudi »gostje« iz raznih pokrajin Jugoslavije. Žeparji vpri zarjajo prave »ofenzive«. Tako ofenzivo so začeli v nedeljo popoldne. Vpizorili so umetno gnjebo ter šli takoj na delo. Imeli pa so smolo. Oko ljubljanskih detektivov je pitke kmalu zapazilo ter spravilo pod ključ Josipa Filipoviča iz Novega Sada, Aleksandra Abasoviča iz Zemuna ter Mijo Perkočiča in Ivana Rukavina iz Siska. Družba se nahaja v policijskih zaporih.

* **Malopridna trojica.** Te dni je bilo vmlajeno v neko lopo v Zalogu in tatovi so odnesli s seboj kolo in vozček, last g. Ravnarika, vredno skupno 12.000 kron. Tatvina je bila takoj naznanjena tudi ljubljanski policiji, ki je prišla storilec kmalu na sled. V petek sta pripeljala Viktor Joriha iz Zavrora in Franc Smreka iz Gline k Figovu v Ljubljano 90.000 kron vreden motor. Detektivu Josipu Hauptmannu sta se mladeniča zdela sumljiva in ju je povabil na policijo, kjer se je pri zaslišanju kmalu pokazalo, da sta velika malopridneža. Priznala sta takoj, da sta v resnici vmlajila v Zalogu in potem v Zgor. Kaslju skrila ukradeno kolo in vozček. Slednjega so naši pozneje v vodi. V Zgor. Kaslju sta pozno ponoči sklicala nekoga Jožeta Kogojca, ki jima je pozneje pripeljal v Ljubljano motor. Oba vmlajila in pomočnik Kogoj so bili izročeni deložnemu sodišču, ukradene stvari pa vrnjene lastniku.

* **Popravlil v včerajšnji številki »Jutra«** je ostalo na prvi strani več preročnih tiskarskih pogreškov. Opozarjamo le, da se je Nemška Šlezija potom ljudskega glasovanja izrekla za priključitev svedu k Prusiji in ne k Rusiji, da sta na Dunaju igrala Wiener in ne Weinersportklub, Slovan in ne Floran, itd. Čitatelji, ki so si večino napak itak sami popravili, naj nam blagovoljno opreše. —

Objave

* **Akademski krošek v Zalcu** vpripori pod vodstvom okrožnega starejškega odbora »Slov. dij. zdruge v Pragi« dne 7. sept. v Trbovljah, 9. sept. v Šoštanju in 10. sept. t. l. v Slovenjgradcu v prid »Slovenski dijaški zdruzi v Pragi« predstavo »Strahovi« (H. Ibsen), družinska drama v 3 dejanjih. V glavni ulogi nastopi kot gost g. Milan Skrbinec, član ljubljanskega dramskega gledališča. Z ozirom na to, da je čisti dohodek namenjen gospodarski organizaciji slovenskih praških visokošolcev, prosimo prijatelje omladine, da z obilno udeležbo upoštevajo nje težavni položaj v inozemstvu.

* **Klub naprednih slovenskih akademikov v Celju** praznuje v četrtek, dne 7. septembra 15letnico svojega obstoja. Ob 10. uri dopoldne se vrši v restavracijskih prostorih celjskega Narodnega doma slavnostno zborovanje, zvečer ob 20. uri pa prične velika ljudska slavnost v vseh zgornjih prostorih Narodnega doma. Vabljeni so vsi gg. starejšine, akademiki in prijatelji kluba.

* **Internat Elita v Rog. Statni.** V najlepšem, najbolj ugodnem in najbolj zdravem kopališču Jugoslavije v Rogaški Slatini v Sloveniji je odprt internat »Elita« za fizično, domačo in naučno odgojo mladine. V zavodu se pazi posebno na zdravje, hrano in fizično odgojo, za to je angažiran poseben zavodni zdravnik. Za domačo odgojo in učenje so angažirani tudi učitelji iz inozemstva. Naučni pouk se bo vršil na podlagi programa nižje gimnazije. Pouk obveznih predmetov bo v srbo-hrvaško-slovenskem jeziku, vse drugo v francoskem in nemškem. Uspeh v jezikih je zagotovljen. Sprejemajo se gojenki vsake vere. Natančnejša obvestila in prospekti se na zahtevo pošljejo. Ravnatelj in upravitelj šol bodo imeli prospekt na razpolago. Začetek šole je 10. novembra t. l. Prijave se sprejemajo pisмено do 10. oktobra t. l. Sprejme se samo omejeno število gojencev. — Uprava.

* **Spremembe v avtomobilnem prometu Ljubljana-Celje.** Avtomobilna prometna d. d. naznanja: Cenjeno občinstvo se opozarja, da se bo vozilo na avtomobilni progi Ljubljana-Vranksko od 8. t. m. dalje samo enkrat na dan, in sicer: Odhod iz Vranskega 8.00, prihod v Ljubljano 10.00. Odhod iz Ljubljane 14.30, prihod v Vransko 16.30. Navedeni avtomobili imajo zvezo v Vranskem z avtomobilom iz Celja in v Celje. Na progi Vransko-Celje vozi avtomobil dvakrat na dan po zimskem voznem redu, odhod popoldne iz Vranskega torej ob 16.35. Vsled zopetnega podražanja obratnih sredstev in zvišanja državne trošarine na 30 kratni iznos, smo primorani zvišati vozne tarife na progi Škofja Loka-Zelezniki in na progi med Celjem in Vranskem za 66 odst. Novi tarifi stopijo v veljavo dne 9. t. m.

Pričetek šolskega leta

Konservatorij Glasbene Matice v Ljubljani. Šolsko leto 1922—23 začneja se na konservatoriju Glasbene Matice dne 13. septembra t. l. Vpisovanje se vrši od srede 6. sept. dalje vsak dan, izjemši nedelje in praznikov od 9. do 12. ure in od 3. do 5. ure pop. v pisarni Glasbene Matice, Gosposka ulica 8—1. Ravnateljstvo konservatorija prosi, da pridejo gojenci v družbi staršev k vpisovanju. Pri vpisovanju je plačati 40 K vpisnine in šolnine, 40 K članarine in pa polovico ukovine za mesec september. Ukovina znaša v pravičajnih razredih za instrumentalni pouk mesečno 200 K. Ukovina za solopetne znaša 280 K mesečno. Poleg tega morajo konservatoristi plačati za vsak stranski predmet, ki ga obiskujejo 40 K mesečno. Vpisovanje se vrši do vstetega 12. sept. V dneh 13. in 14. septembra se vrši razdelitev gojencev po predmetih, razredih in učiteljih ter se določi sporazumno urnik. Redni pouk v vseh predmetih konservatorija pa se prične v petek, dne 15. septembra t. l. Ravnateljstvo konservatorija prosi, da se gojenci vpišejo vsaj do 12. septembra, po tem terminu se bodo sprejemali gojenci le v tem slučaju, ako bo kaj prostora na razpolago.

Dečka in dekliški meščanska šola v Trzinu zapisuje učence v 1., 2., 3. in 4. t. l. nastavni razred v sredo, dne 13. septembra od 8. do 12. ure. Nanovo vstopajoči prinese s seboj izpričevalo petega razreda ali dokončanega 5. šolskega leta na manjrazrednih šolah, krstni list ter potrdilo o cepljenju koz. Redni pouk se prične v petek dne 15. septembra ob osmih s službo božjo. Deški in dekliški nastavni razred pa prične pouk z dovoljenjem višjega šolskega sveta izjemoma v ponedeljek, dne 2. oktobra. Učenci, ki so se prijavili za sprejem v III., odnosno IV. nastavni razred iz VII., odnosno VIII. razreda osnovne šole, polagajo izpite v sredo, dne 13. septembra popoldne in v četrtek 14. septembra dopoldne.

Kmetijska šola na Grmu pri Novem mestu razpisuje svoj novi tečaj, ki se prične s pričetkom novembra t. l. Šola ima zimski in letni oddelk. Zimski oddelk je namenjen zlasti kmetijskim sinovom iz nevinorodnih krajev, letni onim iz vinorodnih krajev. Na šoli, ki je ena najstarejših kmetijskih šol v naši državi so vse panoge kmetijstva zastopane v obsežnem šolskem gospodarstvu. Ako dovrši učenec celoletni in za njim drugi zimski tečaj, si pridobi v vseh panogah kmetijstva temeljito znanje. Zato priporočamo vstop v to šolo kar najbolje. Prošnje je vlagati do 20. septembra t. l. pri ravnateljstvu. Pogoji za sprejem so razvidni iz razpisa v našem listu in v 16. številu letošnjega »Kmetovalca«.

Drž. gimnazija v Mariboru. Sprejemni izpiti za I. razred, dne 11. septembra od 10. do 12. ure dalje; vpisovanje za te izpite se vrši do te ure, s predložitvijo zadnjega šolskega izpričevala in rojstnega lista. Ponavljalni izpiti dne 11. septembra od 8 in pol ure dalje; vsi izpitniki se morajo javiti ob tej uri Vpisovanje dijakov od 2. do 8. razreda je dne 12. septembra. Otvoritvena božja služba je dne 14. septembra ob 9. uri; takoj nato upravnice ureditve vseh razredov. Redni pouk se prične dne 15. septembra ob 8. uri. Podrobnosti so razvidne iz oglasa v gimnazijskem poslopiju.

Gospodarstvo

TRŽNA POROČILA.

Zagrebski žitni trg (dne 4. t. m.) V kronah po 100 kg postavno vojvodinska postaja notirajo: pšenica (76 — 77 kg) 1820 — 1850, rumena koruza 1530 — 1570, rž (71 — 72 kg) 1460 — 1500, ječmen za pivovarne 1700 — 1750, za krmo 1460 — 1520, oves 1300 — 1370, fižol 1550 do 1700 po kakovosti, moka št. 0 2750 — 2800, št. 2 2650 — 2700, št. 4 2550 — 2600, št. 6 2450 — 2500, za krmo 1250 — 1300, otrobi 900 — 950. Tendence nespremenjena, promet slab.

Češkoslovaški hmeljski trg. Iz Zateca poročajo z dne 3. t. m.: Kupčija z novim hmeljem se še ni razvila. Le nekaj trgovcev iz Nemčije je nakupilo nekaj novega hmelja po 750 Kč za 50 kg. Lanski hmelj je v cenah zelo padel.

— **Nova konferenca o južni železnici.** Iz Budimpešte poročajo, da je madžarska vlada pozvala jugoslovansko, avstrijsko in italijansko vlado na konferenco o vprašanju južne železnice. Konferenca se vrši dne 22. septembra.

— **Konferenca z zagrebškimi denarnimi zavodi.** Iz Zagreba poročajo, da je došel te dni tja pomočnik finančnega ministra g. Dušan Plavšić ter imel konferenco z zastopniki denarnih zavodov v prostorih Srpske banke o novi smeri devizne politike.

— **Promet na bosanskih železnicah.** Državne železnice sarajevske direkcije so odpremile od početka leta do konca julija 2.521.290 oseb in 853.083 ton blaga, za kar so znašli dohodki 67.819.130 dinarjev.

— **Zvišanje obrestne mere pri Avstro-ogrijski banki.** Z Dunaja poročajo, da je generalni svet Avstro-ogrske banke (avstrijsko poslovno vodstvo) sklenil zvišanje obrestne mere v eskompta od 7 na 9 odst. in v lombardu od 8 na 10 odstotkov.

— **Zlati carinski nadavek v Nemčiji** se je povišal za dobo od 6. do 12. septembra od 21.900 na 28.900 odst.

— **Valutne težkote na Reki.** Reka je edina evropska država, kjer se vprašanje valute še ni rešilo. Po preobrtu ni bil nekaj časa v obteku še avstroogrijski denar. Ko se je potem začelo v Jugoslaviji žigosanje bankovcev, so dale reške banke velik del svojih bankovcev istotakvo prežigosati. Kmalu nato je dalo mesto Reka žigosati bankovce z mestnim žigom, tako da je bilo v prometu dvoje vrst bankovcev, dokler ni D'Annunzio izdal naredbi, da je zakonit denar na Reki lira. To bi bilo v redu, ko bi se obenem izmenjali stari bankovci, kar se pa ni zgodilo. Še sedaj imajo banke kakor privatniki mnogo milijonov od Jugoslavije in Reke žigosanih bankovcev. Sedaj poročajo z Reke, da se bo valutno vprašanje končno rešilo. Zaupnik italijanske vlade komandator Caputelli je pozval trgovske kroge, naj pošljejo svoje zastopnike k ureditvi vprašanja v Rim, ker se namerava meseca septembra star denar zamenjati.

— **Obtok bankovcev v Angliji** se je po izkazu z dne 24. avgusta zmanjšal za 787.000 na 123.414.000 funtov sterlingov.

Odgovorni urednik Fr. Brozovič
Lastnik in izdajatelj Konzorcij »Jutra«.
Tisk Delniške tiskarne, d. d. v Ljubljani.

Mali oglasi

stanje do 20 besedi 5 Din, vsakihi nadaljnjih 5 besedi 1 Din. — Trgovski oglasi, doplačevanje, se smernice do 20 besedi 5 Din, vsakihi nadaljnjih 5 besedi 2 Din. — Plača se naprej. (Lahko tudi v znakih.) Na vprašanje se odgovarja le, ako je vprašanje priloženo znakom za odgovor.

Službe

Mlad uradnik, trgovsko naobražen, z 2 letno prakso, želi prenemobno službo. Sprejme isto v kakem denarnem zavodu ali industrijskem podjetju. Cenj. ponudbe pod »Zaenljiv št. 393« na upravo »Jutra«. 3023

Državni uslužbenec, 24 let star, vešč slovenskega in nemškega jezika v govoru in pisavi, s trirazredno meščansko šolo, išče pisarniško službo. Cenjene ponudbe na upravo »Jutra«, pod št. 580. 3299

Doklica, stara 14 let, velika, močna, boljših staršev, ki ima I. razred mešč. šole, želi priti kot učenka v kako večjo trgovino v mestu ali na delu, kjer bi imela vsa oskrbo v hiši. Cenj. dopisa pod A. C. poštnoležeče Kranj. 2962

Prodaja Salama, večja množina najfinije domače bloza, se po ceni takoj odda. Ponudbe na pošto predal 5. Celje. 2961

Ceno se proda nov moški kožuh. Naslov v upravi »Jutra«. 3012

Dobermann, 3013 sin Luxa z rodomnikom, se izpoceni proda. Mestna pisarna.

Volčja psola, 3027

pristne pasme, dobra varuhinja, se ceno proda. Spoš. Šiška, Sv. Jerneja cesta 38, poleg cerkve.

Kupim dobro ohranjen, pet metrov dolg, se takoj kupi. Naslov pove uprava »Jutra«.

Kupi se srednje velika kmetija kje na Gorenjskem v vrednosti okoli 1.000.000 kron. Ponudbe pod »Kmetija«, na upravo »Jutra«. 3021

Stanovanja Nemebljena soba se išče za takoj ali pozneje. Naslov pove uprava »Jutra«. 2968

Stanovanje, 3014 v Dalmatnovi ulici, dve krasni sobi, razgled na park, balkon, zamenjan s enakim garancirano čistim stanovanjem v bližini Tabora. — Ponudbe poštnoležeče »Park 7«.

Lokali išče se 3018 mala trgovina ali trafika proti plačilu ali v najem za takoj, vstopim tudi kot prodajalca trgovine ali trafika. Ponudbe na upravo »Jutra« pod št. 55.

Nepremičnine

Proda se posestvo v vinogradi na Dolejskem. **Trgovska hiša,** na najbolj prometnem mestu Ljubljane. **Vila, krasna, moderna,** na Bledu, 14 sob in 3000 m² vrta. **Vila in hiša z vrtovi** pred mestom Ljubljane, se po niski ceni proda. Poizve se pri Fr. Puc, Kongresni trg 7/III. od 12. do 2. ure popoldne. 3010

Lepo posestvo 2993 je naprodaj, obstoječe iz hiše, vseh gospodarskih poslopij, najv. gozdov itd. Proda se takoj. Posestvo je oddaljeno 5 minut od železnice Treboje-St. Janž. Cena je K 750.000. Ogleda in poizve se pri lastniku Francu Kosu, Skrovnik, p. Tržišče pri Mokronogu.

Mlin iščem v najem na stalni vodi z nekoliko zemlje. Naslov v upravi »Jutra«. 3006

Razno Dva dijaka, srednješolske sprejme v popolno oskrbo mestni učitelj. Naslov pove uprava »Jutra«. 2997

M. Mihelič, 2995 sobonikar in plekar, Ljubljana, Sv. Petra cesta 7, prezame vca v to stroko spada. Joka čela po zlatih znakih.

Jos. Zupančič:

Velika drama človeštva

(Epizoda iz ruske revolucije.)

IV.

Boljševiški polom.

Moskva, 1. 1918.

Voznja od Samare do Moskve je bila precej zanimiva. Skoraj vsi potniki, ki so se vozili v tedanjih časih z dežele v Moskvo, so spadali v kategorijo »vrečarjev«. Priporiti si mesto v vagonu, je bila precej komplicirana, včasih tudi opasna stvar. »Vrečarji« z ogromnimi vrečami na hrbtu, so dobesedno naskakovali vlak, še preden se je ustavil na postaji. Potnik je moral uporabiti večkrat naravnost vso telesno silo, da se je preril skozi goste vrste »vrečarjev«, če se je hotel sploh odpeljati. Vlada se je borila s to epidemijo, pa vse ni nič pomagalo; čim bolj so jih preganjali, tim več jih je bilo.

Zbrali smo se — pet Jugoslovancev — da jo mahujemo iz Samare v Moskvo. Kako smo osvojili vlak in dospeli v vagon, ne vem več dobro, pač pa se še spominjam, da so me bolele kosti še štirinajst dni potem. Na postaji Sizr smo morali prestezi na drugi vlak. Tu pa so nas takoj opozorili ljudje, ki so bili v tem poslu strokovnjaki, da je skoraj nemogoče dobiti mesta v vlaku, ki vozi do Moskve. Pomagali smo si na ta način, da smo natvezili komisarju postaje, da smo del štata IV. armade, da se torej

vozimo v Moskvo po službenih opravkih. Moč je bil izmed onih, ki so priznavali zdravniški recept za legitimacijo; šel nam je na limanco, dal na razpolago pol vagona, in tako smo se srečno pripeljali v Moskvo.

Moskvo v tedanjih časih lahko primerjamo glavi ogromnega telesa, ki napeto misli, nepokorni udje pa izvršujejo te misli po svoje. Red, ki je vladal po mestu, se je zdel človeku, ki je videl druga mesta, nekaj nepričakovanega. Nam, ki smo navajeni, da je krojač krojač, čevljar čevljar, kočijaž kočijaž itd., bi se zdelo precej čudno, če bi ta krojač kar naenkrat postal šef kateregakoli urada, čevljar profesor ali kaj podobnega. Tudi jaz sem se začudil, ko mi je odgovoril kočijaž, ki sem ga hotel najeti, da me odpelje v neko ulico, da ne pozna ulice.

— Oprostite, kočijaž v mestu mora vendar poznati vse ulice, sem mu dejal na to.

— Resnica, toda jaz sicer nisem bil kočijaž. Do sedanjega poklica sem bil namreč general.

Častniki, ki so ostali živi, so večinoma radikalno izpremenili svoj položaj v socialnem življenju. Prodajali so po ulicah cigarete, časopise, služili so po kavarnah kot natakarji, kratkoma, vrženi na cesto, so bili prisiljeni sprejeti vsako delo, da si zaslužijo vsakdanji kruh.

Ista usoda je zadela tudi druge sloje. Dame iz višjih krogov so ponujale po kavarnah različne brošure in žur-

nale, srečavale so pogosto ljudi, ki so skušali izkoristiti ta njihov položaj v druge namene, hodile so s povešanimi glavami, na obrazih se jim je poznalo, da jih teži to življenje. Te in še mnogo drugih abnormálnosti je pričalo, da se je socialno življenje postavilo na glavo.

Moskva je živela takrat še pod vplivom revolucionarne mrzlice. Prebivalci so bili razdeljeni v dva tabora. Na eni strani delavstvo, vojaštvo in nižji sloji, ki so drveli po ulicah velikega mesta z rdečimi zastavami, sanjali na brezštevilnih shodih, opojeni po krlatih besedah tribunov, o zlati svobodi, o svetovni revoluciji, prepevali so marseljezo in druge revolucionarne pesmi, na drugi strani aristokracija, ki je povešala glavo in hodila ponižana in razžaljena mimo navdušenih mas. Mase so mitingovale, inteligenca in aristokracija je molčala. Molčala je tudi pravoslavna cerkev.

Videl sem izbruh skrite jeze. Duhovščina je dvignila ikone (podobe matere božje), procesija se je napotila po ulicah Moskve, postajala je vedno večja, zbralo se je na stotine ljudi, večinoma aristokracije, nazadnje se je ta izraz verskega fanatizma izpremenil v impozantno demonstracijo proti boljševiški strahovladi. Do nemirov ni prišlo, ker so bile pripravljene na strehah strojne puške; pač pa se je vsakdo lahko prepričal, da je opozicija proti vladi močna.

Bil sem v Kremlju, ki je bil in je še danes sedež boljševiške vlade, Sovje-

ta narodnih komisarjev. Udis, ki ga dobi človek, ko stopi pred mogočno pričo velike preteklosti Rusije, je nepopisljiv. Stoletja so šla preko njega, pokolenje za pokolenjem je šlo mimo — Kremlj je ostal nedotaknjen. Stoji veliki zvon, car vseh zvonov na zemlji, stoji veliki top, car vseh topov, kot je stal pred sto in sto leti. Le orjaški spomenik carja Aleksandra III. je ogrnil črn pajčolan, da se ti zdi na prvi pogled, kakor bi stala na piedestalu okamenela usmiljena sestra. Stegne palače, kjer je nekaj sedel veliki Napoleon in gledal kako gori Moskva pod njim, pa so molčale. Tam je sedel zdaj mož, ki je gledal, kako gori vsa Rusija pod njim.

Moskva pravzaprav še do danes ni videla pravih strahot revolucije. Prevrat v oktobru 1917. l. je sicer zahteval mnogo žrtev, to pa je bil tudi edini prevrat v Moskvi, med tem ko so jih preživela druga mesta, kot Kijev, kar sedemnajst. L. 1918. je bilo sicer v Moskvi veliko pomanjkanje živila, vendar pa katastrofalne lakote Moskva še ni videla. Zato je takrat še kipel življenje v mestu. Kavarne in gledališča so bile polne ljudi, ki so znali izkoristiti revolucijo. Sopičili so se tam komisarji in rdečearmejci, ki sta jim »nacionalizacija« in kontribucija prinesla marsikak stotisočak. To je bilo takrat. Kakšna je Moskva danes, bomo videli pozneje.

V juniju mesecu l. 1918. so doživeli boljševiški polom v Sibiriji in evropski Rusiji do Volge. Češke legije,

peščice v primeri z ogromno razdaljo od Volge do Vladivostoka, in garnizoni rdeče gvardije so z malimi žrtvami izvršili prevrat. Bil sem takrat v Samari. Ko so zasedli po kratkem uličnem boju Čehi mesto, je priredilo prebivalstvo pravi nacionalni praznik. Navdušenje je bilo nepopisno. Ljudje so šumeli po ulicah v prazničnih oblekah, bilo je, kot da je pal z njih ramen kamen, ki jih je dušil. V Samari in Povolžju je zavladal komite Ustavodajne skupščine. Ta komite narodne skupščine, ki se je zbrala l. 1917. v Petrogradu, da določi novo državno formo, pa so jo boljševiški razpršili na vse strani; vendar ni imel avtoritete, da bi združil vse pokrajinske vlade, ki so se organizirale po boljševiškem polomu. V Orenburgu je bila vlada v rokah atamana Dutova; ta vlada se v principih ni strinjala s samarsko; sibiriska vlada na čelu z Grišin-Almazovim je pokazala takoj v načrtu tendenco separatizma. Sicer so skušali pozneje priti do kompromisa, organizirala se je v Ufi takojimenovana Direktorija, ki naj bi združila vse te separatiste v borbi proti boljševikom, a bilo je že prepozno. Iz narodne armade so začeli celi polki prebegovati k boljševikom, ki so dosegli z agitacijo to, česar niso mogli doseči z orožjem. V oktobru mesecu l. 1918. je rdeča armada zavzela Samaro, v novembru in decembru Povolžje do Urala; protiboljševiške sile pa so se potegnile v Sibirijo.

Jos. Stadler,

tovarna stolov ter lesnih izdelkov

Ljubljana,

Sodna ulica šte. 11
Telefon interurb. šte. 461.

Paviljon 145

E 26

E 26

**DELNIŠKA
TISKARNA**

D. D.

GRAFIČNI ZAVOD
ZA VSA V TISKARSKO STROKO
SPADAJOČA DELA

NAJMODERNEJE OPREMLJENA
KNJIGOVEZNICA

ČRTALNI STROJ

ZA IZDELOVANJE TRGOVSKIH KNJIG

TELEFON ŠTEV. 132
BRZOJAVI, DELTISK
POŠT. ČEK. ZAVOD
ŠTEV. 11.630

LJUBLJANA

MIKLOŠIČEVA CESTA 16

VESNA, Brata Pohlin & drug

tvornica vlasnic, kljukic in rinčic za čevlje ter drugih novosti.

Razstavljeno v paviljonu „E“ 50.

Vsi dopisi na naslov Ljubljana I poštni predal šte. 126.

Paviljon „K“ šte. 486

Največja zaloga in izbira

klavirjev in pianinov v Ljubljani

J. HUBAD, roj. Dolenc

LJUBLJANA, Hilšerjeva ulica 5

priporoča za nakup najboljših instrumente izvrstnih tovarn
po najsolidnejših nizkih cenah.

Industrija perila

Povh & Medic

Novo mesto. 2979

Izložba paviljon L št. 617.

G. BESEDNIK in drug

Ljubljana, Prešernova ul. 5.
Telefon 439.

Trgovina in Industrija zdravniškega
orodja, ortopedičnih aparatov, umet-
nih udov, vseh vrst bandaž, trebuš-
nih in kilnih pasov, obvez, vložkov
za ploščnate noge, ravnodržalcev,
kakor tudi vse higijenične priprave
za postrežbo bolnikov, priprave za
ordinacije in operacije v bolnišnicah,
sanatorijih in drugih ostalih zavodov
I. t. d. 3000

Za dame damska postrežba.
Niklanje. Popravila. Brušenje.

O vratnike,
zapestnice,
srajce,
batist-bluze
kakor druge pralne
obleke pere in
svetlolika tovarna

Jos. Reich, Ljubljana

Sprejemališče:
Solenburgova ulica št. 4.
Podružnice:
Maribor, Zagreb, Kočevje,
Novo mesto. 3

MARASKINO

Adria i fini likeri špecialiteti odlikovane tvornice

= G. S. MATAVULJ =

kraljevi dvorski liferant

ŠIBENIK-Dalmacija

Paviljon „G“ broj 248.

Najzanimivejši

Ijubljanskega velesejma bode brez dvoma

oddelek št. F 123-124

trgovskega paviljona in razstavišča. Vse najpraktičnejše, najlepše
in najboljše, kar je svetovna tehnika v stroki

šivalnih strojev do sedaj iznašla in preizkusila,

raztavi svetovna tvdka

inger-šivalni stroji

Bourne & Co.

v svojih paviljonih. Na ogled najmodernejšo šivalne stroje bo
gonila električna sila, kar prihrani čas in denar
To ni življensko vprašanje samo tvornic, temveč velja dandanes
prihranitev časa in denarja posebno za rodbino.

Obisk

teh paviljonov Vam bo donesel več koristi in zabave kot vse
senzacionalne kino-predstave!

2782

**Uvoz in prodaja raznovrstnega ino-
zemskega manufakturnega blaga.**

A. & E. Skaberné

Ljubljana, Mestni trg.

**Posebni oddelek za pletenine, triko-
tažo in perilo.**

2879